

Angus Datteson.

# eaCTRA lomnoCTAIN

TAR NA CÚR I NEAGAIR LE  
osborn Ó hAIMHREACHAIN, PH.D.  
ANGUS  
EOIN MACNEILL, B.E., O.LIT.

212 pp. Dublin, Gaelic League, 1901, 1903

Reprinted from *Gaelic Journal VIII-IX, 1897-9.*

CONNRADÓ NA SÁEÓILSE  
DO CUIR AMAC  
BAILE ÁTA CLÍAT

♦ ♦ ♦

Dioltóir Oifigeamhail :

MÁIRE NI RAGALLAIS  
87 SRÁID NA DRÍSEOGHE, UACTAIR  
Baile Áta Clíat



# eaċtra lomnoċtān

tar na ēur i neagair le  
 OSBORN Ó hAITHLINGIN, PH.D.  
<sup>asus</sup>  
 eom macneill, b.e., o.lit.



**C O N N R A D N A S A E D I T S E**  
 TO ĒUR AMAC  
 BAILE ÁTA CLÍAT



Dioltóir Oifigeasmál :

mAIRE NI RAġALLAIS

87 Sráro na Triseoige, Uaċċar  
 Baile Áta Clíat .



eaċtra lomnoċtām an tsejne  
riffe.

**A**ll de laetiū dā raiħ Fionn mac Cumhaill ɿ maiċe ɿ mōr-uaisle na fēmme mar aon leis, ɏg amarc ar ċuan leatħan-mōr l-ān-aoibinn luimniġe, ɿ is ē pxt fa vtāmīs ann an lā sam, pios ɿ aislīns do ċonnaiċ Fionn an orħoċe roimē smi, .i. go vtioċfað oħoll-piast mħara i vtir ann ɿ go sluġpreað dā vtrian na caċraċ ma craos. A haile na haislīngi smi do dūsiġi Fionn as a ċovlað, ɿ do smaomīs surab eaċtrannac nō allmuraċ do tioċfað i vtir ann.

2. lomtusa f'mi, tēro ar n-a bāraċ d'ionn-saiġe luimniġe ċum għleas comeċċata do ċur ar an geuān ɿ ar ċatħair luimniġe ar-ċeana, ɿ do ċuir tioñol ɿ tiomsuġað ar-maiċiū Mumjan; ɿ iar vteatċt i l-ħażira v-đib, tēro i n-dail comairle, ɿ is i comairle do kriċenuriġað leō, naonbar te maiċiū ɿ de mōr-uaisliu na fēmme do ċur ɏg cumraċ an ċuam go cionn coċċiġis, ɿ i cionn na ré ɿ na hamsire smi a għcomiżi eile do ċur ma n-ċiit, ɿ leanamaint ve'n ordugħa smi go cionn bliaxha, go n-imteoċċað brīg na haislīngi smi mar buo għnāċċa; ɿ ɏg seo anmanna an naonbar laoċ do fägað ɏg comeċċa an ċuam an tan sam—Għoll għan-ħemmeaġġa mac Mōrja, Għarb Għarb-poltu mac Mōrja, Osgar an-ġlonnaġa mac Oisìn,

Diarmaito d'éro-séal dreac-solaís ó Duibne,  
 Slas mac Domcearda Dearra, Faolán  
 pearða mac Þinn, Liagán Luaimheac ó  
 Luacair Deagair, Art ós mac Mórna, <sup>lending</sup>  
 pear millte <sup>and</sup> mór-buardearta gáca cur-  
 eactan, .i. Conán maol mallactac mac Mórna. <sup>evil-tongued</sup>

3. Cio tráct, ceileabhrad pém <sup>were</sup> <sup>the</sup> <sup>hand</sup> <sup>on</sup> <sup>the</sup> <sup>harp</sup> <sup>in</sup> <sup>the</sup> <sup>place</sup> <sup>of</sup> <sup>a</sup> <sup>great</sup> <sup>shock</sup>  
 céile, <sup>was</sup> cuard Soll <sup>and</sup> a curdeacta ós glaceó  
 aeir an cuam cubar-báim; <sup>and</sup> ar mbeit ós  
 taistéal an cuam doib, do connadar an  
 bárc beannacé cuca gáca ndíreas, <sup>tall-masted</sup>  
 níor stadas léi de'n ruatár sam sur gáb calat-  
 port os a gcomair; <sup>and</sup> an tan do sileadar  
 ionad curad <sup>and</sup> cait-milead do teact aistí,  
 ní facadar act aon óglac buid mó uaman <sup>and</sup>  
 urgráin d'pearaiib na crumne; óir is  
 amharad bi on t-óglac sam, níor b'oirde  
 seól-crann luimge lán-móire 'ná gáca lurga  
 leis, <sup>each of</sup> <sup>the</sup> <sup>shanks</sup>  
 níor caoile lurga caorac 'ná gáca  
 lurga cruaib-cuisleannaib díob, <sup>and</sup> níor leitne  
 béal báro ná beag-luimge 'ná an dá spáig  
 teactna do bi ar an dá lom-lurgam do bi  
 pán óglac sam, <sup>and</sup> níor mó maolinn maol-  
 chnuic 'ná an ceann cluas-lom do bi air, <sup>club-foot</sup>  
 an béal do bi air lán d'fiaclaib fada bun-  
 órða; <sup>and</sup> do triall cuca pán otoiúim sin, <sup>in that</sup> <sup>way</sup>  
 7 sé sur searr uata é, is fada do bi sé ós  
 teact dá n-ionnsaige le truimeact a cinn <sup>and</sup>  
 anþfainne a cos, <sup>and</sup> iar oteact ma láctair  
 do crom a ceann <sup>and</sup> d'feac a glún <sup>and</sup> do cláon bowed  
 a colann, <sup>and</sup> do beannuig tré n-a déitib  
 aðarta doib mar an gceadna.

4. Do labair Soll <sup>and</sup> is é ro ráid, "Cia

\* & saluted them likewise in the name of the gods he worshipped

tú, nō cā haimm atá ort, a fir móir? nō  
 cia tú pém d'fólaib uaiste nō anuasile  
 an domham? Óir is uamham anaiteadh linn  
 do dealb ⁊ do déanam, óir ní facamar  
 t'inneall ná t'éagoss as teacht do'n tir-se  
 riam, ⁊ níor síleamar do leithead do bheit  
 ar druid talman."

5. "Ni ar oic teat-sa támis mé do'n  
 tir-se, a riغ-mile," ar sé, "aict ar maite  
 teat pém ⁊ le Fiannaib Éireann uile, ór is  
 ionnham liom Fianna glan-áille Gaeðeal,  
 aict go háríte tusa ⁊ clann t'atár, de  
 bhríg go raibh mé bliadain ⁊ tri phírio as  
 ionncar sgéite ⁊ clarodim doo' sean-aclair  
 ⁊ a comhphao eile doo' aclair, ⁊ fhuaras ór ⁊  
 ionnmas, seóroe maome ⁊ mór-saróbreas  
 uata, agus atá mo dóicín de gac uile  
 maiteas shaosalta agam anois, ⁊ mé pém  
 ⁊ mo bám-céile ar gcaitheamh deiridh ar  
 n-aoise ⁊ ár n-aimsire, ⁊ gan de cloinn ná  
 de shlocht beo agam aict aon ingean, ⁊ so  
 bhusil an ingean sain ar mnáib áille an  
 domham, ⁊ is é is mian liom anois tusa ⁊ a  
 bhusil it' fochair annso d'fiannaib Éireann  
 a tabairt liom do'n árus comhnuigthe ma  
 bhusilim, óir ní cian ó'n gcuain so é, ⁊ gac  
 ór ⁊ gac ionnmas da bhusil agam mar aon  
 leim' inigin a tabairt do duine éigim d'uaisilb  
 na pémne, ⁊ mo dóicín a bheit agam pém  
 da n-éis, ⁊ dom dóis ní'l ri ná plait 'son  
 domhan na c bhusil a dhol de mnáoi ⁊ de  
 spré ionnta, ⁊ i n-oileán mara bím, ⁊ is mé  
 pém is triat ⁊ tigearna air.

strange  
 shape &  
 fashion

but for their  
 own good  
 fair-buying

197  
 entw.

to my thinking

downy

6. "Agus is amhlaidh tárta dom an t-oileán sam t'fágáil, an tan do bí t'atáir i droing t'fiannaibh Éireann maithe leis as ghabáil ceannuis na gcríoch i as tabhairt iarráir an domam fá smaélt i fá airde-cios t'pearraibh Éireann, i as filleadh dúinn a-baile, t'éis an airde-ciosa sam a tabac go mbuaodh-éosgar, tárta sinn 'san oileán i mbím-se, i do comhuiigeamar tamall ann do éur sgiosa i an ro thinn, óir do tsitíos aer na haité linn. Agus is i comairle do críochnuigearó linn, mise t'fágáil as comeád na haité sin, maithe leis an ionnás do tugámar as críocheibh imciana an domam t'fágáil i dtaisge agam fád' comair-se, a Suill, nó go dtiocfaidh aois i oimbeart duit, óir ní raibh aistí i n-aosidh do tri mbliadan an tan sam; i níor b'fada t'éis teacht i n-éirim dot' atáir go bhuair sé báis, i t'éiris imreasón roir maitíb Connacht timcheall ceannais na críche, go mheácaró aitreach an oileáin as a gcuimhne, i t'fan agam-sa ó shin aile." e a leith (Binn)

7. Annsam do labair Diarmuid Ó Duibhne i s é adubairt, "An i sin dealbh i dteanamh do bí ort an uair sin? óir is iongnaodh liom triatl nō tigearna 'san domhan a tabhairt tuillimh nō tuarastail do d'leitighró t'annmhidh an cumha, i go háríte ri Connacht agus raibh ionad curadh i caictíileasú ar a cumas féin, i fós is iongnaodh liom seorgóe ná maom, mis ná oileán 'san domhan t'fágáil ar cumas son dumha amháin, i go

háiríte ifreannacé diabhalróe mar túsa, ⁊ silim, má tá an mgean mar do-beir tú tuaraissiúirri, nád túsa a hatair ná do mac-samla o'aimhríde."

8. "Ná habair sin a mic uí Óuibhe," ar Conán, "óir níor b'férdir aon duine ins an saoígal so do tócha dob' fíearr do dá comeádó 'ná é, óir ní beath aige acht seasam i ráðarc an chuaim, ⁊ ní'l caoblaí ar bith do cípeadó é nád rácád le gealtaróe acht, le sgeimhleadh ⁊ le sghannraó roimhe; acht i gceás sgeíte o'iomácar dom' acair-se ná dom' scean-a-cair, ní bhearna, ⁊ fós níor cuir a cos ar talam na hÉireann riamh gus aonu. Siðeadó rácád-sa do'n luing, ⁊ má tá an t-oileán mar do-beir sé teist air, atá curio dá comharcaidib 'san luing.'

9. Níor cuir an t-aigé suim 'san bpear maol, acht o'freagair Diarmato, ⁊ aoubairt, "Ní hamhlaidh tá, a Diarmato," ar sé, "óir ní hí sin dealbh ná déanamh do bì orm-sa an uair sin, ⁊ ní mó fágadh im' aonar 'san oileán mé, óir do fágadh naonbar de ghlaoðairrídib glan-gaisseadháca gnímeáctáca im' pochair ann, ⁊ fós do bì mé fém óg álainn il-dealbhach an tan sam, ⁊ gan gaisseadh ⁊ gníomhaíct ionnam, siðeadó níor tárla bean ag aon duine de'n deicneasbar acht agam-sa, ⁊ is i comhairle rinneasbar eatorra fém feall a déanamh orm-sa ⁊ an bean a bheit aca fém.

10. "Do críochnúigeató an comhairle sin teó ⁊ do ceapadóar oróche áiríte cum báis

*re zow  
determine  
on*

*lit. pol. morphons, multiform*

o'mírt orm-sa, ⁊ is é gléas báis do  
cuireadar orm, ionnus na c grámfeadó an  
bhean iad trém' báis, .i. lúibe ⁊ lusa níme  
fuaradar 'san oileán do ullmhuigéad óam,  
do-béarfaradó mo báis amail sur báis de taim  
do-geobáinni. Do rinneadó amláidó sin ⁊  
do-fágadár an deoc níme ar slígró a hólta  
agam 'san gcorn as ar gniáctac liom deoc  
d'ol ar noul a coddadó óam.

11. "Do b'i an corn líonta ar taoibh na  
leapca 'san oróce ⁊ ibimh deoc as, ⁊ ráimis  
dom mnáoi sur gáibh rabartas tartá i; ⁊  
d'íarr an corn orm-sa, go n-íbeadh deoc  
as, tuigéas-sa sain d'í. Cíod trácht, iar  
n-ól na díge óúinn do chuiridh ar gciáill ⁊  
ar gceádfairidh uaimh, ar neart ⁊ ar mbriú, ⁊  
cuiteamar ar aon i dtáisibh ⁊ i dtáim-néalaibh  
báis ⁊ buan-oidridh; ⁊ iar dteacht na marione,  
táinig drong aca isteach do péacain an  
rabas-sa marbh, nō cionnus do b'i fororone  
na mná d'éis mo báis, ⁊ is amláidó fuadaradar  
sinn ar aon marbh. Téirí sus an muintir  
eile ⁊ mnsidó sin d'olibh.

12. "Gáibh amhsam ag aitbearadó a  
céile tré báis na mná, ⁊ tré feall do déonam  
orm-sa ⁊ gan an bhean abeit aca d'a barr.  
Táinig de sin sur gáibh dar ag tuarsamh a  
céile sur comh-cuiteadar uile bonn le bonn  
ar a láchtair sin, ⁊ ní raibh neac fir ná mná  
beo 'san oileán aict an ingean atá agam-sa  
do b'i i gcionn a cùig mbliadhán, ⁊ mise ⁊  
mo bhean do b'i i riocht buain-eaga báis.  
Cíod trácht, do bámar trí lá ar an ordúgádó

táise in pl. swoon, weakness  
táinig-neall number, trounce, swoon, ecstasy  
i dt.-n. báis in a death swoon.

sam, ⁊ an in्गean ag truaiḡ-éigeanm os ar  
scionn, ⁊ i scionn na ré sin tám̄is mōuiḡa  
anma ionnáinn ⁊ luadhaill bēo mār mballaiib,  
⁊ do tūg an in्गean biað ⁊ deoč éugann ⁊  
tám̄is an riocht so orainn ⁊ atámaořt amharó  
ó sm̄ ale.”

13. “ Maiseað,” ar Diarmait, “ cionnus  
do ſeib̄ ſiib̄ biað nō deoč ⁊ gan ’san oileán  
aet tú fém ⁊ do bean ⁊ t’ in्गean? ” “ Atá  
de méid torað ⁊ tāðbaet an oileám dā  
mberois fir Éireann ann go ûfuisgois a  
ndóitín bīð ⁊ diȝe ann,” ar an t-aetach.  
“ Hīð mait a n-abair tú,” ar Diarmait,  
“ ní molaim fém dul ar t’ ionntaoib̄, ná  
do biað ná do deoč a blas, óir ní measaim  
sur duine cóir tú, ⁊ is i mo tuairim sur  
tú fāt na haistlinge do taisbeanað timéall  
an éuain seo .i. oilipiasat aduac̄mar, óir  
ní hinneall duine atá ort.”

14. Dála Conáin do éuaird o’ ionnsaige na  
luinge, ⁊ ar roctam̄ ann do, o’ éiriȝ de  
lém lúcm̄air lán-eat̄trum̄ d’ urlannaib̄ a  
ſteas̄ ⁊ de crannaiib̄ a craoiseas̄, sur ſab̄  
leithead a dā bonn d’ urlár na luinge, ⁊  
téid̄ sios mnti, ⁊ dob’ alainn le n-a  
ſeicsim̄ i, ⁊ do bi mnti iomad̄ de liagaiib̄  
lán-tsoilseas̄, ⁊ de élocaid̄ uaiste Tire  
na n-inb̄ear n-Órða, ⁊ nīð dob’ annsa le  
Conán ’ná iad̄ sam uile, mórán de biaðaiib̄  
ſaora so-ċaitme ⁊ de deoċaiib̄ so-blasta  
so-ðla, ⁊ do ſab̄ ag tiomsuiḡað ⁊ ag taċar  
ſaċa teiḡ-bīð dā ûfaca ann fa n-a dīceall,  
⁊ ar mbeit do sátač o’ éiriȝ ar corr tosaiḡ

\* by false analogy t sometimes replaces aspirated  
of b after other consonants. taċar: meeting, conflict

na lumse γ do s̄gairt γ do liúg ar Diarmait  
ar Ossar γ ar S̄oll γ ar c̄ád uile, dá rád  
teó teāct do'n lumse, γ nac rabatdar i  
n-aon áit riám dob' aoiúne, γ muna dtioe-  
faios go raéad pém do'n tir ó dtáinig  
an long sam, γ nár b'fearr leis níodh dá  
dtioefad ée 'ná oile γ imreasán.

15. O'éirīseadar an tróng deag-laōc  
sam γ do trialladar cum na lumse, γ  
Diarmait Ó Duibhne ag toirmeass an turais  
sin or̄ta, acht níor gabadair-san uairidh é, acht  
triall rompa; γ iar noul isteach doib' 'san  
lumse, dob' ionsgnád leó an móir-eadair do  
fuaradair minic γ peabas an b̄idh γ na d̄ise  
fuaradair rompa ann. Do caiteadar a  
leóir-dhíctim ve nua gáca b̄idh γ de sean  
gáca d̄ise, γ do labair Diarmait γ is é <sup>the</sup> ~~ant from~~  
noubairt, "S̄rò cartanaé tusa linn, a <sup>ant from</sup>  
ógláic, ní b̄fuaramar fios t'anna uait ~~to us~~  
fós, ar son an chuirid seo a cabairt dúinn."

16. "Lomnochtán an tSléibhe Ríppe is  
ainm d̄am," ar sé, "γ ó críocheibh aille na  
náfraice d̄am." "Dar mo chubais," ar  
Diarmait, "is beag d'ár gscaraid-ne isna  
críocheibh sin, óir is minic a tugamar ár γ  
easbaird orra, γ loisgeamar a ndúnta γ a  
ndeag-bailte, γ is ionsgnád liom aon a  
teāct ón slíos sam le sočar ná maicéas  
dúinn." Annsam tús Lomnochtán grian γ  
easga, muir γ tir, i gcoraigeacht γ i slánais-  
eacht sur b'fior gáca a noubairt. <sup>from</sup> ~~over~~

17. A haile na mbriátar sam do tóshadair  
na seolta saitibre ró-aille, γ do b̄iodar

Odr, fertas shaft, spindles of the axle - tree of a chariot ; mod. (with *Dathus*) fearsad : W. fan-thyd, spindle : L. verte turn

11

as taisteal na mara RÓ-anfaró go ceann  
naoi lá, ⁊ i gciomh na ré sin do éinneadar  
tír taitneamhach ⁊ fósgað álainn oileán  
ar a scómair ; ⁊ téirdio i dtír ann, aét  
Conán o'fan 'san luing, óir níor b'ail leis  
an biað ⁊ an deoc fár-mait do bí mnti  
o'fágán san caiteamh, ⁊ adubairt naé  
fágfarð an long corcde go n-iósat ⁊ go  
n-ólfarð a raib de biað ⁊ ve deoc mnti ;  
⁊ tar éis a cuirp a lionat, do chuit i  
dtoiréim suam ⁊ sior-codlata.

sláinte

shelter

— w. f. d.  
Cord. of  
it  
the bar

18. Tála an oétaír curað eile o'fionnaib  
Éireann, do éuadar do'n dún ⁊ lomnoctán  
mar eolairde aca, ⁊ ar ndul isteaé toib ann,  
ba móir an tóigáil intinne ⁊ meanman do  
luet galair ⁊ easlainte beit as féacáim ar  
an dún ríosða ró-maiseac sam ; ⁊ ní bpuar-  
adar istig rómpa ann aét aon cailleac  
amáin cruað-cuisleannac lom-énnámac ba  
mó uaman ⁊ urgrám de'n truings Óaonna ;  
óir ba samail le rinn sléigse gac ionga  
fada fior-ghonta dá raib uirri, ⁊ ba gairb  
'ná mong capaill an fionnfarð dub-ghráanna  
do bí ar a mailriob moélaça mong-fada, ⁊  
clag-súile dearga braíarde fior-domhne  
fa n-a héadan garb meirgeac mí-sgianáac,  
⁊ ceann uirri mar oísean méiseála, ⁊  
sgrog-mumeál mar fearsad as iomcar an  
smurla glais-léit cinn sm, ⁊ buð aoirde  
i de tri troigte 'ná an lomnoctán, ⁊ i or  
n-a polcað de croicniob broc ⁊ fearsa-poc  
ionnus sur anaéam móir, an-uaman, ⁊ an-  
aepum aon féacáim amáin a tabairt

b. b. bowed

leath

lecturing

deep-set

forehead

mess? pan

spindle

a wheel

badges?

in front

intended

\* dim. méiseal, -ala ; sloping, porous, through from  
one vessel into another ; oísean in. a slop pan  
folchaim hide, cover; bury : iónáilim

uirri ɿ dob' iongnaidh ná deacadar na curaða calma sam i sgeón ɿ ingealtarðeaðt ar feicsim a húgráme.

19. Siðearð do bí ingean mall-rossgað mán-dealbað ȝruarð-þears crut-âlann, dob' þearr dreac, dealb, ɿ déanam de mánib an domam go com-ionlán, ɿ í ma surðe i geatðoir óir ar a scionn. Do labair lomnoctán ɿ is é aðubairt, "Surðið a fiann Eireann, ɿ surð eðr-rún ðior-tuly, heartly, hearty ðæom ðír-milis bur mbeatað ɿ bur slámtess tenderly ɿ ná ȝabðoð uaman ná gráin síð. Róim an belca mnaði úð, óir is í síð mo bean-sa, ɿ ð'nnis mé a tuarasgbán ȝeana ðíð." "Dar mo brianar," ar Diarmard Ó Duibne, "sur mór de'n doman do sñublas ɿ ná faga mé in mo sñubaltaið bur leitero de lánamam, ɿ dom' ðóis ná faiçpinn dā sñubailfinn an éruinne."

20. AnnSAM do labair lomnoctán ɿ is é aðubairt, "Eiris, a ingean, ɿ tðbair deoc cum na maite seo ó Éirinn." Ð'éiris an ingean go hainleasss mio-çaparð, óir buð truað ɿ buð leasss léi an burðean álein AIRM-ȝléasta do milleað gan cat gan comlanni, ɿ go hainrite feill-þeart do déanam orta. Aðt ȝeana do tús si an corn cumðaigte léi, ɿ ibid fiann Eireann deoc as, ɿ dar leð fém níor ibeavar riðam deoc buð taitneamla 'ná an deoc sam; ɿ iar n-ól na tigðe do'n fear ðéirðeanað do tuitteadar a n-airm as a lámib, ɿ do ȝuarð a neart ɿ a lúč ar dearmad uata

\* That company of heroes that never despaired of violence or pernicious, however great, which came upon them

γ̄ do élaocluis a ndealb γ̄ a ndeanam, γ̄ do  
bádar ag fearcann allais le hanbófainne,  
an buirdean laocheairde sm̄ nár ḡab grám  
rom̄ tā méito tromi-neirt ná tóir tā  
otáinig orča, ionnus nač aitneocat̄ cara  
ná compánač iad tré meirbteac̄t a ngnéite

✓ γ̄ oileas a gcroča. *From the laughter of their faces & the meanness of their features*

21. Agus ar mbeic̄ ms na rioctaiib̄ sm̄  
tóib̄, d' eiris̄ an piast anaitnír̄ γ̄ an dúil  
diablarde γ̄ an t-ačač uaitíar urgráma,  
γ̄ do muis̄ a ḡean gáire air γ̄ adubairt,  
"A fiann Éireann, ciomus taithngeam  
lub̄ an rioct̄ 'n-a ḡfuil sib̄ anois? óir is  
móir m'faltanas lub̄, óir is é Soll mac  
Mórna do/ marb m'ačair γ̄ mo dís dear-  
brátar, γ̄ is é Osgar mac Oisín do marb  
dearbrátair m'atar .1. Crom na Craige,  
γ̄ is é Diarmuid Ó Tuibne do marb dear-  
brátair ríos̄ na críce seo .1. Rí an Oileáin

Doilbte; γ̄ is ionrda anforlann tūg fiann  
Éireann ms na críočaiib̄ seo riam; γ̄ atá  
súil agam-sa sm̄ do díogait̄ orča go mait̄  
anois, óir meallfaró mé fiann Éireann  
uile amail do meall mé sib̄-se; óir do b̄i  
mé i ḡpojčirib̄ doimne ifrinn ó bios i gclonn  
mo šeac̄t mbliaðan, ag foílaim gliocais γ̄  
gemitliðeačta, ionnus nač cumačtaigé duime  
i ndraoridéačt γ̄ i ngeimtblidéačt 'ná mé;  
γ̄ ní deargann arm orm, γ̄ do ḡampinn  
na cinn díb̄-se 'san ait i dtárla mé lub̄,  
muna mbead̄ go scaitfead̄ rí an oileáin  
seo γ̄ móir-uaisle na gcríoč atá i ḡfogus  
dó beic̄ ar aon láncair.

X In - cor "fire - putter".

o Eir. cúalne, cúaille a singulative in -ne derived from  
cúal a fagot, bundle

14

22. Agus is amhráin déanfar lib crummu-  
sadh in bür dtimcheall ḡ bur scuird feola-  
sgrios díb le teangeáirib dearsa, ḡ 'n-a <sup>purple</sup>  
dáiridim sin bur scim do buam díb, ḡ a scur  
i n-airde ar éuailleacailb pionncoille ḡ  
bur scuird feola tabairt le n'ite do mad-  
rairíb an túna ḡ do bur scónaib fém.  
"Dar ar scuibais," ar Soll, "ní minic  
do beatuigeamair-ne ar ngeádar le feoil  
daomha riam, ḡ ní creidim pós go mberó-  
rionnt ar scuird feola agairib-se."

23. O'éiris an cailleac 'n-a seasamh, ḡ  
o'osgail a móir-béal ḡ duibhaint go n-iosaibh  
si fém do láthair iad. Annsamh do gáibh  
fearg mór lomnoctán, ḡ tuig siğe sanntac  
éum na caillige, ḡ tuig an cailleac siğe  
'n-a comhne ḡ 'n-a comhdáil, sur greamuis-  
eadar a céile, ḡ do bádar ag taictaibh a  
céile atáibh fada, sur gáibh fearg lomnoctán,  
sur buail corp na caillige po talaí, ḡ do  
ceangail le slabhráibh atáibh iaramh i, ḡ  
do éuir i scárcair Óamhsin i, ḡ annsamh do  
éuairid o'ionnsaige an ríos, ḡ o'innis do  
fiann Éireann abeit ar a cumas fém gan  
briúis i gcois ná i láimh aca. Duibh lútgáireac <sup>delight</sup>  
an rí ó'n sgéal samh ḡ adubhaint go mb'pearr  
ḡ go mbuibh sásamh leis 'ná dá mbronntaoi  
ceannus an domhan do, an méid sm  
o'fiannaibh Éireann dobeit ar an aisce <sup>flight</sup>  
sm aige.

24. Dála na himse, táigibh go fiannaibh  
Éireann ḡ o'fiapruis óiobh cionnus do  
bádar. "Is truaigibh samh, a ríosam," app

\* metre, poem, any composition; Treatment; example, pattern;  
or an aisle sm in that way, in that condition.

x aining, hitting, directing, finding

15

Diarmait. "Atámaoio san bhríš i scois ná i láim agam, é atá mbeadh sé ar do cumas-sa aon congnáin fortachtá tabairt dúinn do-beirim mo briathar fíor-laochéa duit go mbuadh tú mo aon toga de mnáibh an domáin, é is ar intinn tú o'fágáil mar mnáoi tángamar le lomnoctán." "Is deimhn, a gaisigrídh," ar sí, "má's fíor a n-abair tú, go dtiuibrad-sa mo thíceall congnáin tibh, éum buidhne comhálainn lib a tabairt as amhar, é innsim tibh nach bhfuil fágáil marbhá ar lomnoctán san aimsiúgach" san mball oíar atá pá bun a cluaise deise," é do érom sí ag gur 's ag caoi go turseac, óir do lion sí de searc é de ghrádó Diarmada ui Óuibne.

25. Dála Bram é Sgeolamh, dá comh Finn, do bhi 'n-a bphocair, do chuadar do'n luimh é do dúnisighedar Conán. O'sícmh Conán ar gláimhsean na gcon go raibh a chuid eaécta i n-éigean mó r ná i mbroito, é t'éiris go prop é do comhaic an dún i bphogus do, é ar nduil i gcomhphogus do'n doras labhair Diarmait leis é atubairt, "A Chónáin, ná tar níos foighe dúinn, óir atámaoio pá draordéact ag lomnoctán é támáoio sgartá le Fiann Éireann go bráth arís, é do innis mé tibh nár duine cónir lomnoctán, é a Chónáin is tusa is ciontac leis an mbroito seo, é is é is intéanta duit aonais imteacht de luas cos é san fanaímant le comháic na péiste sin, óir ní deargann arm air, acht amháin ball oíar

① Dúinn.. glancharl howling, screaming; the loose howling of a pack of hounds, as opposed to geom a concerted howl; baying (of asses)

\* milleán blame, reproach, upbraiding  
scéinnim I flee, slant away, escape, go quickly, spring  
+ tasey- (do-scar) by distant assimilation teaser - 16

atá pá n-a éluais teis, ⁊ beir sgéala teat  
go héirinn ar gac ar intiſ orainne, ⁊ ná  
léig le haon duine eile teacht le lomnoctán,  
óir atá sé d'íntinn aige an fiann uile do  
meallað leis ⁊ a milleán, ⁊ intiſ i luing  
lomnoctám sul tiocfaidh sé.”

26. Sgairteann ⁊ sgréacéann Conán ⁊  
aoubairt naé raċao a-baile go héirinn  
coróe ġan iad-san, ⁊ ó bádar as cur  
milleán⁹ air go noéanfaró sé fém bloġanna  
beaga de corp lomnoctám, ⁊ naé págħao  
pear ná bean 'san għerid go leir ġan vioċuġað  
'n-a n-éiric, ⁊ leis smi riteann pā vālin  
lomnoctám, ⁊ san am sam do bi lomnoctám  
as teacht, ⁊ beireannu Conán ar brāġaido air,  
to ſil a mūċadō ġan statu; għidha is  
amlaid do bi an pēist, għid sur ċaol a ċosa  
⁊ a muiméal ⁊ sur ċrom a ċeann ⁊ a vā spāig,  
ba tumseamail tréan neartnhar ē ⁊ ba  
taile toll-bord, óir an tan do beireas  
Conán bēm cuuġi nō sāċað slēiġe air, do  
sgeimrois te aħnai te ċlojé nō te ċarrax.  
Aċt ċeana ġabu an pēist Conán ar ċaol  
a meađdini ⁊ do treassgħir go lár ⁊ go lant  
tal-main ē, ionnus sur leig osnað ċaġid  
l-imbien as, ⁊ do leigeatdar an t-oċtar curað  
eile nuall-ġarcta os ārdo asta iar b-pejsem  
Conán ar lár.

27. Dala con Finn mic Cumhaill, .i. Urjan  
biot-buadhaċċ biot-uasal, ar b-pejsem Conám  
amlaid smi, beireann ar éluais teis no  
pēiste ⁊ do leadaid ⁊ do leod i o ċenju  
go himmin, ionnus go mb'eigean do lomno-

\* toll- : pierced, hollow; often far tol- (pronounced  
frontal, mighty, sudden; tol-b-harb, abrupt) & perh. oll-  
toll-b-harb obstinate; oll-b-harb very fierce

dúchaireann I put away, expel, banish; put down, subdue; reject, shed.

adh good luck, prosperity

adh valour, success, battle, triumph

ted<sup>ed</sup> 45. letter - \*pl-e-tro- : L. <sup>17</sup> pellis. Germanic borrowed from Celtic

táin a gream a sgoileadh de Conán 7 iompóid  
ar Óran dá bhoicur as. Is amharcló bí  
Lomnoctán, ní raibh oiread an orlaig 7  
corp ar a ndeargfaidh arm acht an t-aon ball  
amáin smi, 7 do bí de méid an buachaill do bí.  
Is Óran seac gac cù eile go dtárla an ball  
sain leis seac aon ball eile, óir ní raibh  
dís 'san bphéimh ba lia buaird 7 do b'fearr  
aS 'ná Óran 7 Conán, gír nar b'feasac iad  
fém de.

28. Dála Conáin, iar sgáraithe Lomnoctám  
leis, éiríseann 'n-a shéasamh 7 beireann ar  
stleis Diarmada uí Óuibhne, .i. an éraoiseach  
dears nae cug urcar riám ar mearrball, 7  
beireann ar an slábhraodh do bí fá brághaidh  
Órain, 7 taírringeann a ceann as an gcreaict,  
7 sáthann an tsleas 7 lorg na créaicta do  
rinne an cù i gcluaise Lomnoctám, gur cuir  
an tsleas tré n-a ménin, gur tuit Lomnoctám  
marbh ar an lácair.

29. Dála mná Lomnoctám do bí fá  
glás mar aubramar, mar d'aitim gur  
marbhadh Lomnoctán, do réab na ceangalaíochta  
do bí uirri 7 briseann amach trí an doras  
práis do bí ar an tuimseáin, 7 ritceann i  
sceann Conáin, 7 do shrac 7 do shraonil a  
raibh o'feoil 7 de leatar ar a ceann te'n  
fóba sam 7 hingnibh fada fior-gonta,  
ionnus gur béis 7 gur búir Conán ó'n sgríos  
níme cug an cailleach air. Leis sin beireann  
sgeolaimh, .i. cù eile fínn ar sgórnach ar  
an gcailliach, ionnus gur éogam go smior 7  
go smúsaic i, 7 gur cuir a soc 7 a ceann siar

B

\* and bit her into the marrow & the knif  
o and thrust his muzzle & his head back into the hag's  
throat.

díombáidh f. sorrow, pity; dejection; misfortune;  
disappointment; mo d., alas.

18

i sgórnac na caillige, sur tarrains a  
croide amach aisti, ionius go ndearna  
mireanna beaga dá ráib istig inni, sur  
tuit marb tarsna lomnoctam.

30. Ar n-a feicsin sin do'n óig-ríosam  
tug sí léim i n-uit Óiarmada uí Óuibne  
γ is é atubairt, "A laoic nár leónaodh  
a fir mhóir na cródaéta, na léig do'n  
amadán maoil sain mé marbaodh, óir siú  
sur mise tug an deoc óibh do rinne bür  
ndochar, ní dom' deomh é, óir ní léigfeadh  
eagla lomnoctam 'ná a mhá dom gan a  
déanamh, γ má marbtar anois mé atá sibh-se  
gan fuasglao dordé, γ má gseibim caomhna  
anma, do-béarfad mo véiceall conganta  
óibh-se."

31. "Na huile óiombáidh orm-sa," ar  
Conán, "fir an domáin γ mo cairde pém  
go hiomlán má shaorparois orm tú gan  
feoil γ fíni-leatár mo éinn do óiosait  
ort, γ an easmailt do tuigais dom, meas  
óimhre do éabairt orm," γ leis sin do  
togaír an tsleas do éur tré n-a corp γ a  
chliab. "A Conán," ar Óiarmada, "ná  
marb an mhean do ghab coimhre agam-sa,  
γ cuimnís sur mé do tuig as bruigim an  
Caortháinn tú, γ tú ceangailte inni d'úir  
na talman, γ ó táim-se γ mo éireaséta  
anois ceangailte annso is cónair duit-se do  
véiceall do déanamh cum sinn o'fuasglao,  
γ gan siocair mille a déanamh d'úin, γ is  
maic an sásamh duit in do éireaséta sur  
tuit lomnoctan γ a bean leat."

(q.v.) Erase our wrongdoing

" Maiseadó," ar Conán, " nochtadó sí domh-sa  
 san cárde cionnus do béarfaito sí fuassgladó  
 óib, nō luigim fám' armaitib. Saingiró so  
 abacín, <sup>let her decline  
to me without delay</sup>  
entrails tēisfead a húdach ḡ a hionatáar aistí, ḡ so  
 dtiubrad a curio feola le n-icte do madraidib <sup>bowels</sup>  
<sup>entrails,</sup> <sup>intestines,</sup>  
 na tire."

✓ 32. " Nochtadó gan moill," ar an ingean,  
 " óir is é rí an oileáin seo m'atair-se," ar  
 sí, " .i. rí an Oileáin Domh-te, ḡ atá a dún  
 i bprogsus do'n dún so, ḡ sluaġ an oileáin  
 seo crumniġte aige le huċt siħse o'peiesin  
 do bür bpeol-ċoġsaġirt i mbárac, ḡ do šil  
 lomnoċtān siħ-se uile do mealladó tré  
 oraorideact, ḡ siħ a ċur ēum báis le feall,  
 ḡ atá corn ċloċ-ħuaðaċċ aġ an riġ, ḡ ni'l  
 ammisiġadó oraorideacta ná diablarideacta  
 naċċ pōirfeadu aċċ teoċ o'ol as, ḡ is i  
 déanfaridó siħ-se cead do tabairt domh-sa  
 tul mar a bfuil an rí, ḡ cuirfead grian ḡ  
 ēassa, rannna mara ḡ tire i scoraiġeact ḡ  
 i slánaġeact orm pēm filleado oraib-se  
 aris leis an scorn o'paġail nō gan a paġail,  
 óir ni lēigtear i láim neic san domhan é  
 aċċ do'n bainriġgħam ammáin ḡ domh-sa, ḡ atá  
 súil aġam, tā bpaġġam tul ēum an dūna  
 sul do-ġeobardois sgħala báis lomnoċtān,  
 so bfuigħni an corn le tabairt ċuġajib-se,  
 ḡ gan sam ni'l paġail purtaċċta ná fuass-  
 laiġtie oraiib-se go brāt."

33. Do mol Diarmait, Ossar ḡ Holl an  
 riġgħam do tēiġean ammá ar cionn an ċuġi  
 o'paġail. " Ni hamla ido déanfar," ar  
 Conán, " aċċ raċċad pēm lēi, ḡ bēarfad an

<sup>merely to drink from which would deliver from  
all attacks of magic & devilish art.</sup>

*for he thought we were it*  
corn ḡeann an ríos annso éuſaiib-se."

"Truaſ sim," ar an mſean, "óir ní bérarató móran stuas ná soéaridé an corn teó, óir is ionrúa tréim-mileao ḡaisgríoeac salač gníim-éactac i oteaglach m'atár-sa anois 'n-a comhdeact, ḡ muna bphaſaró mise teact ar an gcorn le cens, ní bphuigiró fíann Éireann uile te poirneart é." "Dár mo éubais, am," ar Goll, "dá mbeimis ar ar réir pém, ní iarrfhamois le cluam é, aet de los cata nō comraic. Siðead, molaim do Conán tusa léigean dá iarrató go bphionnam do comgeall." *that we may know thy faults*

*neverless & weak unto death*  
34. Annsam do gluais an ríosam, ḡ ní dearna osaò ná comharde go ráitis mar a raib a hatair. Faintíseann an rí rompis ḡ o'fiapruis òi ciomhus do bì an droins sam o'fiannaib Éireann o'fág si dà héis. Adubairt sise, "Atáid go meirb marblaz," *for he thought we have had to do with the rest if those were but of world* ḡ go raib sùil ag lomnochtán fíann Éireann uile do meallaò mar an gceadna. Do muig a ſean gáire ar an rí, ḡ adubairt nár gairid leis pém téarma a ſaoſail aet go bphaſaró sé an méid sm o'fiannaib Éireann te víceannaò, óir níor éas leis teact ar an gceird eile dà mbeao an naonbar sam doen tsaoſal, ḡ adubairt leis an mbain-riosam an corn cloch-buaðac a tabairt léi go n-ólpató sé deoc lutgára fá tuairim an sséil sm.

35. Táinig an corn ḡ o'ib an rí deoc ar an mſin, ḡ adubairt léi a innisint do lomnochtán go mbeao sé pém go matib a

tire ⁊ a ráib te clannaith ríos ó tiorcalib  
 eite in' poéair i moé na matone ar n-a  
~~bol~~ <sup>chance</sup> báraé i n-airiceas éann Óiarmaid, Súil  
~~chance~~ ⁊ Ossair ⁊ cálé eite. Slacann an insean  
 an corn, ⁊ an tan fuair uaim ar an ríš ⁊  
 ar an teaſlaé, éaluitseann amach go  
 huaigneacé, ⁊ ní dearna comhairle go ráimis  
 fiann Éireann, ⁊ ba lúctáireacé iao rompi.  
 Do lion sí an corn ⁊ do'fiafruiš te Conán  
 ciaca o'fiannaib Éireann ba maité leis  
 o'fuassglad⁊ ar dtús. Adubairt Conán, gíó  
 go rabadar a dís dearrátar ann, surab  
 é Ó Tuibne pear do b'annsa  
 leis dá ráib san bfeáin te bríš surab é  
 is mionca tuis furtáct ⁊ fóirictim do, ⁊ do  
 cois⁊ a tart ⁊ a ocras le biad⁊ ⁊ le deoc,  
 ⁊ uime sin adubairt léi é fuassglad⁊ ar  
 dtús. Leis sin d'áileann an ríosam an corn  
 do Óiarmaid, ⁊ ní túsga o'l Óiarmaid an  
 deoc ná támis a neart ⁊ a bríš ann, ⁊  
 o'éiris 'n-⁊ seasam⁊ tuis teóra pós do'n  
 inshim, ⁊ tuis an corn do Soll, ⁊ o'ib deoc  
 as, ⁊ o'ibdeadar uile i n-áit a céile deoc  
 as an scorn, ⁊ támis a neart ⁊ a lúct, ⁊  
 a bríš ⁊ a meanma do gac n-aon díob ionnuis  
 go mba subaé so-meanmnaé fiann Éireann  
 dá héis.

36 Do bí ceann Conám cosgártá ó  
 inshim na caillige, ⁊ an croiceann ar  
 liobarnais anuas ar a plucaib. Téir Óiar-  
 maid amach ⁊ do teangmáis fóiss caoraé  
 air. Do marr Óiarmaid an fóiss ⁊ do  
 cosgair í, ⁊ tuis an croiceann isteach, ⁊ do

*one after  
another*

óreasúis ar éann Conáin é, ⁊ tu bearra ⁊ tu bláthuis é, ionnus gur sáib leis an ghearró Úir amait croiceann nádúrtha, go mduibhارت Diarmait, "Dar liom, a Conáin, is maist tu é uairí comhrac na caillige duit, óir is maist éagann tu éapán duit, ⁊ go mairró tú é!"

37. "Na huite riombáirí orm-sa," ar Conán, "dá mbuadh nead eile aét tusa aodéasraí sam liom, go ngearrfainn an teanga tuisleacé tarsha tubaisteacé do éan an baot-ghlór as an mbéal bpuisleacé bpusaé, ⁊ go dtéanfainn i éum madraíde an báile. Águs a Diarmait na mban, is é buadh éirte d'úinn a déanamh duil o'ionnsaigé rioghs an Oileáin Doillbte ⁊ ár ⁊ easbaró a cur air péim ⁊ ar a mhumhíntir i n-ioc feola ⁊ fínn-leatair mo éinn, ⁊ fágam eolas ó'n inisín.

38. "Dar mo briathar," ar Osgair, "is maist an sásamh i n-a bhuair tú o'ainportann an sgéimh do chuir an caipín ort, ⁊ an Lomnochtán ⁊ a bhean do cuitim leat." "Dar mo briathar, a Osgair," ar Conán, "gur ró-beag de'n mhisé do bí ort ó éianaiib, ⁊ muna mbeadh a feabhas do shaochruiis mise le comhrac na n-aicé, go mbeadh bur scinn-se uile níos measa 'ná mo éann-sa go luat, ⁊ na huite tubaiste éigiam-sa, an céad duine eile, cara ná náma, déanfás fandamhao fum timcheall mo éapán, ⁊ go mdeanfar dom gálinn de, ⁊ fós ná déanfar

comhairle go bhfaigh an sásamh an mastaró ó muintir an ríos.

39. "Truas̄ sm," ar an ingean, "is tuarsamh daraic de dornaitib, nō snám i n-aigairó easa, nō cur gáid um gáimim, tul éum teaiglaig m'atár-sa éum sam do déanamh, óir is ionrúa laoc lán-cálma ar teaiglaic m'atár-sa a nocht ar árto a n-aigntí, ar uaiibreac a meanman, is é is moéanta óib-se, ó tā siúd do bhr réir péim, gian siúd lion catá óib siúd, triall go héirinn i luings lomnoctáin do chug annso siúd, ar raclao-sa liib, ó ní bheadh maití Óam aS fanaímant in bhr nuaíaró, do bríg go moéanfarde mím, luaití óiom, do-bhéarfam seóroe, maoim línn mar aon le n-ár nuaítein bíó, više."

40. "Ná bívó eagla ort roimh aonduine óa bhpul 'san oileán," ar Conán, "óir na huile tiombáiró orm-sa má fágfhamairone ionnta dochar do déanamh do dhume ar bith, má éuala mé riamh de cheol ná do oirfideadó do b'aoibhe liom ná an oiread sam dom' eassgeáiríb o'fagáil i bpochair a céile ar aon lácair éum a dtuarsána, má tā aon ní, is mó a bhuaróireann mé 'ná rogha gáca bhrí a bheit aca-san, mé péim, an méadra atá im' éirídeáctam a bheit taobh le fuisgeas lomnoctáin, má tā cígs tú liom a nois, a Óiarmairó," do ráibh Conán, "go mbuairó-earfhamair a meadair, ionnus sur luigearoe ár nuaícar i mbáraé é." "Níor thíultais mise duabó ná dochar riamh," do ráibh

Diarmato, “*γ* níor éoir dám tusa ómúltas  
anois, a Conáin, óir is tú o’fhuassail mé  
fém *γ* cár mar aon liom.”

41. Sábhainn Diarmato a éataró éata  
um, mar atá érdeas Ólút dámgean um a  
éalaí-éorp, a dá éraoisísh érann-reamra  
éata, a éláirdeamh crois-órða clais-leatán  
tar a taoibh éli, a sgiat mór mileata ar  
stuaish-leirs a óroma, *γ* triallam fém  
*γ* Conán tar doras an túná, *γ* do bí an  
ríoisham *γ* Soll *γ* Ossar as toirmeass an  
turaíl sin orða, acht níor sábhádar-san an  
toirmeass sam uata, *γ* adubhradar leó dá  
dtuitrois, san an t-oileán o’fágáil go  
mbamprios sásam amach ’n-a mbás. Is  
annsam do ghluaiseadar an tuis deag-laoé  
sam ’n-a n-uata *γ* ’n-a n-aonar nō go  
rángadar an tún doilbte mar a bpracadar  
an rí *γ* mórán o’uaistil na hAfraice ’n-a  
tmeall, *γ* iad as ól *γ* as aoiúneas, *γ* iar  
roctam an dorais dóbh o’fanadar as  
éisteacht, go scualadar iad dá maoiréamh  
le n-a céile a fusaéit dóbh treisiúshad ar  
an bpréinn, ó biotar an naonbar do b’fearr  
sail *γ* sáisseab óiob i mbroto aca.

42. “*A* Conáin,” ar Diarmato, “is é is  
mdeanta óuit-se fuireac as doras an  
túná, o’eagla go dtiocfaidh aon tóir i leit  
ár scún orainn, *γ* mise a dhl isteac *γ*  
fáitte easgcaimdeamh a éur rompa, *γ* a  
éur i n-unhail dóbh naé bpril aon neac  
o’fiannaih Éireann i mbroto ná i mbraitheanas  
aca.” “Na huile diombárt orm-

sa," ar Conán, "má fánaim, aét síbé ball cumhang nō fairising i rácair-se, go rácaid leat, ⁊ sur maic liom dá méid tóir ⁊ troim-neart dá dtiocfaid orm." Leis sin téirí Óíarmair isteach, ⁊ do lean Conán é, ⁊ iar noul isteach do Óíarmair tuig siğe sanntaċ ēum an ríos, ⁊ treasgrann go lár ⁊ go lán-talairn é, ⁊ taírringeann an mionn ríosdá dá ceann, ⁊ atubairt le Conán é ceangal le cruaid-éniubreacé. "Fág taoib liom é," ar Conán, ⁊ leis sin ceanglann Conán é go dočrarioeacé, ⁊ do bainfead a ceann de muna mbead an deičneas do bí air ēum a builg do lionad leis an mbiaid ⁊ leis an oīs do bí ar na bordaib ar fead an tis.

43. Leis sin do crom as alpasó ⁊ as sluasó toġa a súl de'n biaid ⁊ de'n oīs mīlis meisgeamail, ⁊ Óíarmair as leatorad ⁊ as tréan-tuargasim na sluas, ionnus go nteárna fás folam timčeall an buird, ⁊ tuig easbaro fémriro ⁊ fior-ogsláċ orta ar an láčair sin, ⁊ an méid nár čuit le Óíarmair annsam oīob, do čuadar i sgeón ⁊ i ngealctaċ tré fuinneogaiib ⁊ tré mion-pollaiib an dúna amac, dir do sileadar sur tiuġ-sluas nō soċiroté ⁊ anforlann eactrann do támis orta, ⁊ do lean Óíarmair iad.

44. Aét ceana, an fead do bí Conán as tacar toġa gaċċa deiġ-biċċ dā bħaca, támis an bainrioġsim ⁊ do ssgaonl gaċċ cruaid-ceangal dā raib ar an ríš għan flos do Conán. Dearċann 'n-a timčeall ⁊ ni bħuair

neacé d'á cártoibh ná d'á náimhíobh ar feadh an tíse, óir do lean Óiarmhaoi an teaiglach amach 'san bpaitéice, ag an tain do mochtuis Conán sur éaluis an rí uaird do ghabh náire móir é, ionnus sur cuma leis a bás nó a beathas, ag fós gan sgéala Óiarmhaoi aige.

45. Leis sin do chuirí amach tar doras an dúna, ag tárta phearr de muintir an ríos air, ag sibh an t-óglach sur d'á muintir féin Conán, ag atubairt leis gan dul níos sia, “Óir atá aon tréim-mileasó amháin, ag a mero os gáe laoche, ag is é is aille d'á bpacasa-sa de Óaoimh riám, ag ní thír neacé beo ó n-a béisimeannaiú.” “Cá eian uaim é?” ar Conán. “Atá sé i gceart-lár na paitéice, ag an teaiglach uile 'n-a timcheall, ag ní thír leod uile é cossg,” ar an t-óglach. “An bpacais an rí?” ar Conán. “Do tárta sé liom,” ar an t-óglach, “ag é ag dul go thír Lomnochtáin d'á tábairt leis go n-iméorádó sé draordéact ar an laoche úd, ag so gcuirfeadó sé cum báis é mar aon le druimis o'fiannaiú Círeann atá i mbraigdeanas aige.”

46. “Na huite riombárd orm-sa,” ar Conán, “má éonnac riám sgéalarde is binne ná tú, ag is dearb go dtiuibhراo-sa luach do sgéalardeacta duit, ag cia síleas tú abeit agat annso?” “Ní feadar,” ar an t-óglach, “munab de muintir an ríos tú.” “Ní headó,” ar Conán, “ag ní háirm-eocar tusa ar a muintir níos sia,” ag bualaod béisime clárdhim air sur teass a ceann d'á coláinn, ag ríceann ag tabairt

furtaícta dá éaraito ḡn dá compánaí Óiar-

mhao, surab annsam éus siše saontaí i

gceart-lár a námao, mar a gcuala gáir

na sgiat dá sholtao ḡn osnaðac na bpear-

óglac do éuit le déimeannaibh Óarmada,

ḡnádann dá leadrao ḡn éeis ḡn dá éli go

rámis sus an scró caéa do bí timéall

Óarmada. Is annsam do éus an tís

gáissróealc sam ár gan aíreamh ḡn comhac

cóitceann ar éluaisctibh, ionnus sur síleadar

sur ionad slua᷑g eactrann do támis orta

sur gáipeadar in gáe ball ḡn go dtugadar

cúl do'n tís gáissróealc sam ionnus sur

fágao Óarmado ḡn Conán 'n-a n-uatao ḡn

'n-a n-aonar.

47. AnnSAM DO LORG Óarmado de CONÁN

Cár fág sé an ri. Innseann Conán do sur

sgaonl dume éigm de gan fios do, ḡn sur

éaluis sé uair. "Is ag ite éuaird tusa, a

Conam," ar Óarmado, "ḡní ag faire an

rios." "Éist anois, a Óarmado," ar

Conán, "ḡní bí dom aitisiuſao ḡn óiau

o'ite, ḡn a fios agat sur mór a ceastuis sé

uaim, acht gluaisimis anois gan moill ar

eagla a imteacta uaim, óir adubairt

óglac dá muintir a tárla liom ar an bpairtce

surab o'iarraiō lomnoctáin do éuaird sé

cum draoiðeacta o'mirt ort-sa."

"Máiseas," ar Óarmado, "ní baoglaic

dúinn ná comeádparo an muintir atá i

n-áit lomnoctáin greim air, ḡn naé bfuil a

fios agat-sa a Conam, sur éuir tú fém ḡn

Bran an lomnoctáin ó draoiðeact d'mirt

AR AOMNEAC ? ḡ CRÉAO DO-RIMNIS LEIS AN OGHLAC O'INNIS NA SGEALA SAM DUIT ? ” “ ‘DO-RIMNEAS DÁ ORDÁN DÁ ĀCORP LE BÉIM CLARÓIM,’ AR CONÁN. “ ‘DAR MO BRÍATCAR,’ AR DIARMADÓ, “ ‘MAITIM AN RÍ A LÉIGEAN UAIT ANOIS.’ ” “ ‘MAITIR,’ AR CONÁN, “ ‘MAR TÁ A INGEAN ’N-A MINAOI AGAT, AÉT NA HUILE DIOMBÁRÓ ORM-SA MÁ TÁ DE SHAOÍSAL AIGE AÉT AR FEASTÓ MISE DÁ ROCTAM.’ ” “ ‘DÉIM DO ROŠA NIÓ LEIS,’ AR DIARMADÓ, “ ‘AÉT SEACÁIN DO TEANGA ORM FEASTA.’ ”

48. CRO TRÁCT, DO LEANADAR AN RÍ SO DEICBIREAC ḡ NI MÓR DO RÁMIS LEIS TUL ISTEAČ GO TIG LOMNOCTÁIM AN TAN DO BÍ DIARMADÓ ḡ CONÁN ISTEAČ ’N-A ÓIARDÓ. DOB’ IONGNADÓ LEIS AN RÍS AN BURDEAN CURADÓ DO FUAIR ISTIGS AR A ĀIONN, ARMITA ÉIOLIGSTE, ḡ A INGEAN ’N-A SURDE ’N-A MEASG, ḡ I IGCACOMEAS COMHRÁRÓ LEÓ. PIAPRUGÉANN IAR SAM CÁ RAIU LOMNOCTÁIM. “ ‘CIA ĒUSA ATÁ DÁ PIAPRUGÉ ? ’ ” AR CONÁN. “ ‘MISE RÍ AN OILEÁIM SEO,’ ” AR SÉ, “ ‘ ḡ ATÁ DRONG ÉISIN DO TÁMIS SAN PIOS SAN AIRIUSGAÓ DÚINN AG DIOCHUSAU ÁR MUINTIRE, ḡ IS É IS MIAN LIOM LOMNOCTÁN A ĒABAIRT LIOM GO N-IMREÓCÁD DRAORÓEACÉT ORCA, IONNUS GO SCUIRPHINN CUM BÁIS IAD MAR AON LE DRUNG O’PIANNAI B ÉIREANN ATÁ I MBRAISGEOEANAS AIGE.’ ” “ ‘NA HUILE DIOMBÁRÓ AR AN MBÉAL DTUISLEAC DO ČAN AN SEARÓ-GLÓR SAM ! ’ ” AR CONÁN, “ ‘NÓ AN SCUALA AONTUIME RIAM CANT COM HÓMINÍDEAMAIL, COM BEASG O’ÉIPEACÉT ! OUIME DÁ MAORÓEAM GO SCUIRFEAO SÉ AN MUINTIR A

Úfuit sé istiſ 'na lár éum báis ! Agus tuilleadh tubaiste ⁊ doſgrainſe éugam-sa sur gairid go múimpreath an t-eolas duit éun lomnochtáin"—ag tabairt amuis ar an ríſ ⁊ dá treassgairt éum talman, ⁊ do b'áit leis a céann do buam de.

49. Do sgreath an ríogam ar fíannaiú Éireann san a léigean do'n fear mór sam ar a raibh an capún a hačair do marbhád. Leis sm o'éiriſ Soll ⁊ do bain an rí as láimh Conáin, ⁊ do éirir 'n-a ſuite roir Diarmait ⁊ Oſgar é, ⁊ innseann sgéala lomnochtáin do b'ús go deireadh, ⁊ gurab é Diarmait ⁊ Conán tugs an ruatár úto fá n-a muintir, ⁊ naé raibh aon rí 'san domhan mór do béalrao barr ar fionn ná ar fíannaiú Éireann. "Máiseadó," ar an rí, "ó tám-se ar bár scumas, tuigairí cairde anna Óam, ⁊ déanfaró bár otoil as so amach go brád."

50. Do ſeall Diarmait, Oſgar ⁊ Soll ⁊ an fíann uile sin do aét Conán, ⁊ is é atoubairt Conán, "A Diarmait na mbán, do molpá-sa an comairle sin go maic, mar súil go mbeadh inſean an ríog agat fém mar mhaorí, aét na huile diombáro orm-sa i n-áit na dioſla do ſíleadar-san a tabairt orm fém, ⁊ orainb-se, go ndéanfaró mise min-ſreamanna te éorp an ríog ⁊ go loisſpead a dún ⁊ a deaſbaile." "Ní mar sin is cóir," ar Soll, "aét taise le truaſ ⁊ troio le tréan, ⁊ is cóir dúinn géilleadh do'n ríſ ⁊ san gnás gac ciniod a briseadh." X

Aontuitheanu Conán imprise na n-uasal ḡe ceanglað síot ḡe caradas roir iad fém ḡe an ríš, ḡe tuigð an m̄sean tarab ainni blátm̄ar Sgiathm̄ac mar m̄naoi do Óiarmaito, ḡe do ḡealladh seoride uaisle do Soll, O'Sgar ḡe do cháé eile, ḡe do chuaidh an rí as a haitle oá dún. Do crumhíseadar maite ḡe móruaisle na críche timcheall an ríos, ḡe o'mhuis an rí dóibh gac ar m̄tis air ó sgar sé leó, ḡe mar o'aontuitis sé a m̄sean mar m̄naoi do Óiarmaito ó Duibne.

51. Iomtusa an Macaoimh Mór, mae Rioſ en Domain, nocht do bi i bpočair rioſ an Oileán Doilbte mar aon le clannaib rioſ eile, p'an am i dtáimis Conán ḡe Óiarmaito go dún an rioſ i ndáil óil ḡe aoiþnis i ndún p'leit leó fém, ḡe an tan do chualadar na héacta do rinne an dís deaglaoč ḡe an oá m̄lriø mear-éalma, tāngadar go dún an rioſ tar éis an áir, acht níor bpeas dóibh cia hiad ná ca conair ar ḫabadar go dtáimis an rí tar a ais, ḡe an tan chualadar go ndearna an rí cleamhás le Fiannaibh Éireann is é atoubairt an Macaoimh Mór—

“Do ḡeall tú an m̄sean sain dom-sa, ḡe beirim briatár ná beiró si ag Fiannaibh Éireann, óir bainfeadu-sa amach i d'ais nō o'éigean, óir ní fuil ar òruim talman rí ná plait na ró-tigearna oá leigfim leis i d'eagla a láimhe, ḡe,” ar sé, “racad fém ḡe oá céad laoc láin-éalma atá mar aon liom, ḡe bainfead a ḡcinn de'n naonúar laoc sam 'o'fiannaibh Éireann, ḡe 'na òiató sin ná

deanfao osaó ná comharde gan dul o' ionn-saige na hÉireann, agus go scuirfeao an tir uile fám smaët, ionnus ná haiteoéaró aonduime de shloët Shæoil Shlaís minti go brat aris."

- 2 52. Do mol Maoisnas ór-armaëc, mac ríos an Oileáin Doilbte, an comhairle sin, " ag fós," ar sé " raéad pém ag maite na ríosgácta mar aon leat, agus tadhéan mbeo san aonduime beit im fochair aet mé pém ná tiubhrainn bean ná maom o' Fiannaibh Éireann ná o'commeac eile dom ainmdeom, agus i mo comhairle d'ibh," ar sé, " amus na horóe aonéit do tabairt orca o'eagla go n-éalóeardois uainn pá marom." Do bhi fán am sam i nduinn an ríos an Macaomh Mór,  
 4 Ríore na Bealte Dearge agus céad tréim-mileadh faoi, Aonghus óg mac ríos an Oileáin Doirce agus céad gaisgrídeac mar  
 7 aon leis, Tolamás Glún-dubh mac ríos na hÉigipte agus céad ríore lion a chuid-eac-tan,  
 6 Daire Ruadh-armaëc mac ríos Tíre an Óir, agus mile fear fromta ba lion a chuid-eac-tan; Lámas Laoc-armaëc mac ríos na Sorca, agus trí céad saigseadoir fa n-a comhairle; agus an cù iorgraille agus an lasair loingsneac agus an biondha baoislaic, Sruagasc  
 8 Dúna an Óir, agus tadhéan anraodh ainmianaec d'á réir, agus atubhradar na tréim-miliro sin uile go raéardois mar aon le mac an ríos agus le mac ríos an domain, ionnus go mbeo sé o'ondoir aca beit ag comrac le Fiannaibh Éireann.

53. "Do b'í an rí ag toirmeas s' an ghníomha sam orta go mór, tar éis é féin do déanamh siocá ná muimtearais le Fiannaibh Éireann, "n," ar sé, "níor chóir siocá briseadh leibh, óir is iad súd féin atá onóraíodh seasmháid dá bpríocat, ná fós is é mo tuairim, dá mbeadh an oiread eile agaibh ann, ná tiocfaidh slán ó Fiannaibh Éireann, óir níor buairóeadh riámh orta, ná atá a phios agam a nois ná buairópear éordée ó chuadar de Lomnochtán." Aduibairt Maoisnas ór-armáid mac an Rioch, ar maiteas na crumme domhanda náé statofadh san mireanná beaga buanréabha do déanamh de corpaithe an naonbair sm do Fíannaibh Éireann. "Innsimh d'ibh," ar an rí, "má t'fíreann síbh éum catá le Fiannaibh Éireann, náé aon agaibh féin éasfas le sgealaibh Úar mbáis, óir níor gábaid treis orca riámh, dá méid do tiocfaidh 'n-a nodaíl, ní buairópear orta go teireadh an domhain." Aduibairt an Macaomh Mór, mac Rioch an Domhain Toir ná beadh an sgeal sam le maoróeamh orta níos sia, óir go dtiuibhraíodh féin an naonbar sam leis ceangailte cruaó-cuibhrigthe 'n-a fiathaise dá dhún.

54. Iomchúsa Maoisnas Móir Ór-armáid mic Rioch an Domhain ná mac Rioch eile, ná Rioiri do b'í 'n-a bpríarradh, crumhaisgo ar aon láthair éum dul do thíceannadh Fiann nÉireann, ná do b'í an rí ró-buairdeartá i dtaoibh an caradais do rinne sé féin leibh sam do briseadh, ná do chuir duine ós íseal le sgealaibh éum na Féinne ar an trom-

stuaiḡ do bū ag triall orca an oróe sm. An tain̄ do chualadar Fianna Éireann an ssgéal sam̄ do ghab mire meannman̄ ̄ dásacht aigintó iad, ̄ gabair a sculaite cat̄a umpa. Is annsam̄ adubhairt an mhean̄ gurab é buō cónir dób̄ a déanam̄ dul i luings Lomnochtáin̄ ̄ éalóð a-haile gan̄ fios do sluaiḡ an túná. Do labair Holt ̄ is é do ráid—“ Ar̄ tionnsgham̄ mo gaisseir̄ òam pém̄ do tugas mótō lem’ gaisgead̄ do cosnam̄, ̄ gan̄ teicead̄ roim̄ dā métō do ciocfað dē trom̄-sluaiḡ im̄ aghair̄ ár easla báis nō buain̄-éaga o’imirt orm, ̄ an níð naé dearnas mé riám ní coiseočad̄ leis anois, eaðón̄ mo gaisgead̄ do brisead̄.”

55. Nior éian dób̄ mar sm̄ go chualadar mór-ghair̄ na sluaiḡ dā n-ionnsaige, ̄ iar̄ dteacht i bposus do’n tún dób̄ do chuireadar aon-ghair̄ os árd uača, ionnus gur clos pō na críočaib̄ ba comhneasa dób̄ an mór-ghair̄ sm̄. “A Díarmaito,” ar Conán, “ó’s sinne araon̄ do cosuit̄ leis an móringleó so, tar liom anois ionnus go dtábhramaois cùis éaoi do’n muintir do téiḡ an ghair̄ allta so do chualamar,” Do chuar̄ Díarmaito ̄ Conán amac̄ as a haiclé sm̄ ̄ tugsadar trí leabar-cuarta timcheall an túná, ̄ do marbádar cùis céad̄ de gac̄ cuairt díob̄, ̄ tāngadar isteach annsam̄, ̄ o’ibeadar deoc̄ as corn na mbuað ̄ do biotar sláṁ-créactað dā éis. Téid amac̄ an dara feacht̄ ̄ tugsadar trí leabar-cuarta eile timcheall na bruighe, ̄ do marbádar trí céad̄ do gac̄

ruačar d'ioib sam, ⁊ t'áinsíadar isteach do'n dún ⁊ do'ibheatdar déoc as an gceann ⁊ do leisceasadh ó n-a gcreacáitib iad.

56. Do labair Soll annsam ⁊ atubairt sur éoir d'ioib uile tul amach d'fheácam an bhuigíos an sluaſ ealétramh sam do claoi súl d'éireodcaidh an lá ar n-a bárac. Annsam d'éirígeadar Fiann Éireann amach as an dún ⁊ t'ugádar aghaidh ar an sluaſ ⁊ ghabadair dá leibhéal ⁊ dá leatradh dá ndeis ⁊ dá scéil, ionnus sur chuireadair shaoileadh ⁊ sgaipeadh orta, ⁊ an uaonúar gaisigróeasé allmuraé dá ngreannuighadh ⁊ dá nvolútuighadh cum an báis: óir do ghabadair Fianna Éireann dá leatradh amail faol-éonaitib ocráca craos-sgaoilte tré min-tréadaitib caorac, nō amail miol mór tré min-iasgaitib nō amail seabac tré ealtam de min-éanaitib, ionnus sur com-luat iad ag ciorrbaadh corp, catbharr ⁊ ceann a náimh. Ba fultealé píomhíde ó'n gcait-gleas sam, sur gáib Soll Slac-Láiríor glain-béimeannaé mac Mórna triúta mar buinne tarbhseach tréan-adháil as dorthaó le stíos mór sléibe, briseas ⁊ sguabas roimpi gáé níod dá dtig i n-a comhair, ⁊ is é tuarasgáil Osgair angloinnais níic Oisín amail torann mór teintriúde cóirnís as dorthaó ⁊ as briseadh ⁊ as séideadh as an bfiormamaint neamhda as tul fo na sluaigaitib, ⁊ gáibh dá n-oirleadh amail fiord coille dá dtreasgairt nō mar brúct mór-fairrge as tréan-bualadh le

steasaib cairrgeaca le hanphao gaoitche.  
Mar sin doib uile ar aon tsamail.

57. Cró trácht do b' é críoche an mórcómraic sin naé raiib gan marbaó ar maitin ag eirghe lte te na mórs-luaighib sin, aét amháin an naonúar Éireannach é an naonúar priomh-laoch allmuraíocht do buro taoisísh ar na sluaighib, é ní ar tlás ná ar mí-laochais do éuadar d'éis áir a muintire, aét ar mire meannan é ar dásacht aigeanta, óir éuadar an naonúar allmuraíocht a n-aigsearó ar Fiannaib Éireann, é do b'ádúbal te n-a aitris inneall an comraic sin. Aét éanabha gníomhaí an deabharó, ba taoibh-dears taoisísh é deas-laoch, ba deabhbh-corcar treac-nimhneac deis-fir, sur ba ciorrúintíche curairde sur ba leonta laochead ón Leadaire-Sleó sam, é fós do b' é sin an comrac cró-limiteac céad-ghomeac cossgarteaí, é an deabharó dian tioigbálaí, é an urlainéadacht oll-ðorb, é an treas trom-ghomeac, ionnus sur réabhadar cuirp é cneas a céile, sur comh-ðriseadair a gceaoiseadáca crann-rainnra'san geait-Sleó sam.

58. Annsam do éairringeadar a gcláirí-mhíche cros-ðróna cuiig-ðireacá as a òtruaillib taisgeadair é do-rinneadair urlainéadacht trean treabar-damsean sur élos a bhuaim é a bhoíram i gcuasaib crann é cairrgeac, sur ghabhadar na dhuile domhanda comhsgéimleabó, ionnus sur eirgheadair trácht óá gaoit é a òtruaír an beartá pâ bhuinnróib an Oileáin Doilbte um an am sam, so indear-

nadar comrac ḡ caidhseadh ḡ com-čuargain i lár na maige. Ó'fás temteada ḡ tóirneadé, criot ḡ comh-bogad, i fcaidhreacáib, i bportaib, i scairriagib na tire 'n-a dtiméall le huastbás an comraic sin. Do-élimtí is na criocáib ba comhneasa dóibh coisearadai na gclárdeam, gáir na sgiat ngeal-bolgach dá sgoilteadh, ḡ osnarde na dtrém-mileadó ar ngeabhlíl bhéimeann cata, go dtus gáin fear comhrom cneadó ḡ créacht dá céile.

59. Aict doib' é crioc an comraic sur chuir Diarmait Ó Duibhne an sa dears san chaimé san cláonad tré sgiat, sghaball, ḡ corp an macaomh Mór ó uet go formha, óir is do Diarmait do-rinne sé céile comraic, iar n-aithne do sur leis do snáthmað an mhean, sur fág i marbh-suan an bháis é, ḡ do chuit Maochnas Ór-armaic le hOsgar, ḡ do chuit Ridire na Beilte Uaine le Goll, ḡ do chuit Ridire na Beilte Dearg le Faolán, ḡ do chuit mac ríos na hÉigipte le hAirt Ós, ḡ do chuit mac ríos Tire an Óir le Glas mac Domhárda, ḡ do chuit mac ríos an Oileáin Dorrá le Conán, ḡ do marbh Sarb Sarb-folatac Sruagach Túna an Óir, ḡ ba cneadádach créachtach cróilinnite trom-ghonta na fíanna d'éis an cata sam, aict do chuir Ósgar éum an túna ḡ chuis an corn leis, ḡ o'ibeadar uile raoch as, ḡ tar éis na díse sin do biotar sláin-créachtach.

60. Annsamh téid do'n túin ḡ ba lútgáireac do bhi mhean ríos an Oileáin Doilbhé rompa, ḡ do phós go til ḡ go diochra iad uile aict

9 > Lughaidh mac Phadraig na Sordha 26 Bragan  
of brechan Alasbhaidh

Conán. "Créadó um náé bprógamh tú Conán píor-Laoché? " ar Diarmait. " Óar mo éubais, a mhe Uí Óibhne," ar an bean, "ní le fhuat do ná pósgrann é, acht siúl maic gaisgeamail a ghníomh, ní tig lem' aigsealó fear a deilbh do phósat, óir siúl sur gráinna roimh seo é, atá sé ró-uathair ó cuireadh an caipín út air." "Salar nimh ro béal," ar Conán, "is gráinne an caipín atá ar do dearbhátair ḡis tol a phós tú an fear do marbh é, ḡis a bpuil a crú bog de ar a éraoisísh fós ḡis luigim-se i bpríomhaise m'arm náé aitfeidh mé biaidh ná deoc go mbaintidh mé a ceann de'n riś, ḡis otusairidh mé dears-ár a mhuintire, ḡis dá annsacht le Diarmait tusa, do b'fértoir go bfuiginn uaim ar an níos gceataim do déanam leat, mar do-rinneas leis an mnaoi i nOileán na mBárc, an lá do marbhád insean ríos Ghréas."

61. "Má téरdeann tusa ar an turus sam, a fir móir," ar sí, "is dearb go scailleadhbear tú féin ḡis an droins sam o'fianmaib Éireann ro éurdeacáam ériú, óir atáidh ceitíre priomh-gaisigríos an domhain ann i bparradh an ríos ar an uair-se," ar sí, "i. an Ríotre Dubh mac Sruagais Cairrge na mBárc, an Ríotre Dearg mac Sruagais na Sasame, an Ríotre Form mac ríos Oileáin na Marbh, ḡis an Ríotre Uaine mac ríos na hEspéria, ḡis níl ar talamh trom-fhodach aon laoch atá ioncoimhraise

te haon neac' tioib' sam, óir do gábhatar urmór an domhain éeana."

62. "Is cosmhail," ar Conán, "náe deacádar go héirim riám, nó pós cárthaídar nár tárlatar orainne i n-aon turas dá dtuigamar; γ o's aonais a teangeamhar leo, ní beró agat le rádó i mbáraé aét nár buaórád orra riám sur tárla mise leo, óir an méid náe nreargfáid arm orra, brisfead a ghéanna istigh i n-a scroiceann, γ bampfead a ghinn te'n éeátrar gaisiúdeadh sam, γ te'n rísh mar an scéadha, γ annsam ní fágfaid an riocht aon fearbheas fear bean ná leann beo mhití; óir is iondá anfhorlann do phuras ó u'fágas Éire, γ is móir do straonleasó d'peónil γ do leatármó éinn γ u'fuit mo éneis."

63. "A Chónáim," ar an Fhánn, "ná bris an tsioctéam do-rinneamair-ne leis an rísh, nító ná brisfimis pém ar máitheas na crumme, mar is dá amháein a táinéadar na sluaigte sin le n-a mae." "Déanfao-sa mar an scéadha lib-se" ar Conán "γ níor éantí aon dume agairb-se croiceann a éinn mar do éantleas-sa, γ má rinneábar sa siotcéam leis an rísh, congbaird i gcan briseadh, γ ní'lím-se ag iarráid conganta ná cabraé oraiib-se, γ luigim pá na véitib ná déanfao stao ná comháid go scrioéinigsead gáé a nthuibras, γ go n-iocad orra an capín seo tré a bhuilim ag fagáil aithise."

64. Do gluais Conán pó rábharta feirge i n-aigisiorra gáé conaire go tún an ríos,

γι το δυαλ ή σηματίσο τον λοισμούντε γι  
Ιαρράντο κομήρας. Οδού ευαρό αν Ριδιρέ Τούβ  
λαμάκ, γι το λαβαίρ τε Κονάν γι τ' ημέρην  
το εια λεπτούντο μαίστε νό μαίστε ον  
τονταίν εί. “Μισε,” αρ σέ, “Κονάν μας  
Μόρνα, Λαού τ' ημέραιν Είρεανν ατά ας  
Ιαρράντο κομήρας αομήρ.” “Ισ τεαρέ αίτ  
τά ραθαίσ ριάν, ταραθ υσα θυτ σιν  
τ' ημέραν,” αρ σέ, “οίρ ατά μιοσγαίσ ρό-μόρ  
ας αν ρίς γι ας να γαισγρόεαστοιν ούτε ατά ι  
η-α φοέαρ εύμ Ριανν Είρεανν γι το-ζεούτο  
το κομήρας αομήρ γαν μοιτ.” “Μαίσεσό  
νά βιού σέ ι άραδο μαίμ,” αρ Κονάν. Τέτο  
αν Ριδιρέ Τούβ ταρ α αισ δο'ν τύμ, γι το  
έεανγκατ α όρρο τά εαίτεροεαδό, γι τέτο αρ  
αν άραιτέε ι γεομνε γι ι γεομρόατ Κονάμ  
Μαού, γι τάμης αν ρί μαρ αν τε σλυάς  
αν τύμα τ' ημέραν αν κομήρας σιν. Οδού  
τεαναταρ Ριανν Είρεανν Κονάν αρ οαστα α  
τυτμε τε σλυάς αν τύμα.

65. Κιό τράχτ οιοντσιγενοαρ αν δίς  
νεαγ-Λαού σαμ α έέτε, γι το ριμμεαταρ  
κομήρας ερούρεαματ εαλμα κομη-ηεατμαρ,  
γι πός δο δέ σιν αν κομήρας θεατμαρ  
ρό-αιγεανταέ αιτσεαρ τολγάναέ, βασ-λιατ  
βοιρβ-τρέαν ερέαταέ εροιδ-θεαρς εαστεαίρ-  
τεαματ ὁ τοσαέ αν κομη-λαοι σο μεαδόν,  
γι σλυάς αν τύμα γι Ριανν Είρεανν ας αμάρε  
ορρα. Σαβανν Τιαρματο ὁ Τουινε ας  
μολατο γι ας λάμ-ζρέασαέτ Κονάμ, γι ισ ε  
ατουβαίρτ, “Α Κονάμ εαλμα, α έλιατ  
βεαναν σέατο, γι α έλαβαίρ ι η-αμ αν ζάβατο,

cuimhniú do gáil, ⁊ do gáisseamó, ⁊ do ghláit-  
iorgáil, t'úaisle ⁊ t'acaró a ar éaná."

66. Ó'o éuala Conán aiceas *Diarmata*,  
o'ciris a meisneacé, ⁊ o'árouis a aigseamó i  
n-aġaró an Ridire Óuib. Ar n-a peicsim  
sin do'n Ridire Óub, do gáb rabarta ró-  
peirge é, ⁊ do teigs a clárdeam ⁊ a šteaḡ  
uarió, ⁊ do éuarió go toll-borb éum Čonám,  
⁊ do rao fáss-tarrans do, sur tós suas  
ar árd a gualann é, ⁊ ríteann leis éum  
an dúná ⁊ ceanglann go cruarió tamsean  
do-sgaointe é, ⁊ do éuir fá'n rísg-ceangal  
dá þianatō é.

67. Annsam táinig an rí éum *Diarmata*  
⁊ fáiltiseann roimé, ⁊ adubairt sur  
b'iongnað leis iad do briseadó an ceangail  
þáirte ⁊ caradais do rinneadar le céile,  
⁊ surab dá amhdeoin fém do éuarió a mac  
⁊ na sluaigste do bí i n-a farratō dá  
n-ionnsaigé. Adubairt *Diarmato* ná raib  
aon milleán aige fém air mar ſeall ar an  
ugníom do-rinne a mac, ⁊ san aon milleán  
do bheit aige sin i dtaoib gnó Čonám, do  
brisurab o'amhdeoin na fénne táinig sé  
ar an turas sam, ⁊ go raib sé ciapálac  
aेरannac riám, ⁊ adubairt fós ar maiteas  
na talman ná brisfrois fém a gceangal ná  
a bpáirt leis, grídeadó ná léigfrois maslað  
Čonám san a ioc ar an gceatrar gaisgrídeac  
do bí 'san dún, ⁊ sásam a baint díob.

68. "Ní'l acht tioimdeimeas díb dul i  
n-iongad leó súo," ar an rí, "óir dá mbeadó  
sluaiḡ an domam 'n-a n-aġaró siúd, do

buairíofrois ORRA uile, ⁊ níor briseató a  
gcaé ná a gcomhlann riám ORRA, ⁊ gseobad-sa  
uata Conán o'fhuasglao." " Úeirim mo  
briatar," ar Diarmait, " ná glacfam-ne  
uata é acht muna mbainfeam thíb dá  
n-aithneom é." Annsam ceileabraitó dá  
chéile, ⁊ gluaiseann Diarmait ⁊ a muintir  
go dún Lomnoétáin go duibléc ceann-trom,  
óir ba mór an tarcaisne leó Conán a bheic  
ceangailte.

69. Do chugadar as an oíoché sin, ⁊ ar  
máron do labair Soll ⁊ adubairt sur  
mitio thíb túl fá dán Conáin ⁊ na  
ngaisigrídeadh, " ⁊ a mhe Uí Óibhne," ar sé,  
" tusa ⁊ Ossar ⁊ mo Óearbrátair Sarb  
Sarb-foltae píotáilfeas an comrac, óir  
atáid ró-arraícta do'n druimis óis seo."  
Adubairt Paolán mac Fínn sur mór an  
mi-élu o'fíannaiú Éireann sur práiríinn do'n  
cheatrar laoč do b'fearr gaisgeató dá raib  
i b'fíannuigseach comrac do freagraú  
d'allmuraícaib ar bith, ⁊ ná léigfeató féin  
éum comraic an lae sin iad, óir ba Óearb  
leis naé raib san domhan aon cheatrar  
eactrannaé ná tiumbraó féin ⁊ Art Óg mac  
Mórna ⁊ Liagán Luammeadh ó Luacáir  
Óeasgaró ⁊ Slas mac Doncearta Óearra  
comrac thíb.

70. Isam aontuigíro an cheatrar eile  
thíb ⁊ adubairtar leo calmaíct do Óeanaí  
⁊ an níó do ghabhar le n-ais do seasam.  
Annsam do ghabhar a gculaithe catá impla  
chéangair go fainche an dúna, ⁊ buailteo  
A

A SSIATEA AS TARRARÓ COMRAIC AR AN SCEACTRAR RIUIRÍ SAISSEIRÓ DO BÍ ISTIŚ. TIGRO AN LAOÉRAÓ ALLMURÓA N-A SCIONNE ḡ IN-A SCOMHÓAÍL, ḡ ÉÁNGADAR LUÉT AN DÚNA ROIIR FEAR ḡ MINAOI AS FÉACAM AN COMRAIC SIN.

71. CRÓ TRÁCT ÉÁNGADAR NA CURARÓE CALMASAM AGÁRD AR A CÉILE, ḡ DO FEARAD STEO SÁIBTEAC FUILTEAC PAOBRAE NÁIMDEAMAIL EASCGAIRDEAMAIL EATORRA, ḡ DO ÉÁNGADAR NA LÁMA LÉROMEAÉCA LÁN-ARRAÉTA SO SÁR-ŞASTA ḡ BA DÍOCRAÉ NA BUILLÍ ḡ BA SANNTAÉ AN SÁR-BUALAÓ DO BÍ EATORRA O MOÉ MARIONE SO MEADÓON LAE SAN FÍOS TLÁCTA TIME NÁ TARCAISNE AS AON DE'N ÉEACTRAR SEAÉ A CÉILE COMRAIC. DO ÉAITEADAR AN CEACTRAR ALLMURAÉ A N-AIRN AS A LÁMHAIB ḡ SÁBARD AR ÉCOMPAR ÉLÉIBHE AN ÉEACTRIR LAOÉ ÉIREANNAC, ḡ D'INNÉADAR NA DÓRÓE DAIMSNE DO-LEÓINTE DO-SGASOLTE ḡ NA LÁMA RÍOSHÓA RÓ-REAMHRA TAR ÉORPAIB NA NÉIREANNAC, SUR ÉÁNGADAR AR ÁRTO A NSUALANN IAO ḡ SUR RIÉADAR LEO ÉUM AN DÚNA, ḡ CEANGLAÓ ḡ CRUAÓ-ÉUÍBRISHTO ANNSAM IAO, ḡ CUIRIO FÁ'N RÍS-ÉEANGAL I ÓFODCAIR CONÁIN IAO.

72. FIAFRUINGEAMN AN RIOIRE DUB DE CONÁN CIOMHUS DO BÍ SÉ. “ ATÁIM SO LAS,” AR CONÁN, “ DOM PHÍMLAÓ ANNSO SAN BLAÓ SAN DEOCÉ SAN COTLAÓ SAN SUAN, ḡ IS FADA SUR MISE O’FÁSFAÓ SIÙSE I BPÉIM, DÁ MBUÓ MÉ DO SHOIBHÉADH AN TREIS, ÓIR DO BAMPINN NA CINN SAN ÉAIRTÉ DIB.” “ NÍ BAMPRIÓEAR AN CEAMN DÍOT-SA SO UTÍ I MBÁRAÉ,” AR AN

Rioire Dub, "Tá annsam an uair bheas an ceathair eile in buri bproéair gneadhaití sibh uile báis annasal i n-aonphreast, agus a Conán," ar se, "Tá síleas-sa go bpraghdá biaodh doeo." "Mí bpragdaim mo leac-údairim," ar Conán.

73. Annsam t'ortuig an Rioire biaodh a tabhairt éum Conán. Tugadh ceathramhas tuire éinise iar sam, agus tan do lí a bheis lán aonúdarún sé, "Tá dtógsparóe ón riachtanais aonais mé, is sáin do éiríoeolann go matom, agus is gairid an mó ill to bheadó orm gan fuaingil, óir siú go bfuilim póm agus an ceathair eile laoé so ar bár scumas naé bfuil a beag ná a mór easla orm pós." "Cia síleas tú t'anacl orainn?" ar an Rioire Dub. "Sílím," ar Conán, "na hursaí a iorgráile agus na leomáin tonnáca luaité-pearogaíca, .1. Ossar an-ghlonnach mac Oisín, agus tóis dearbháear póm, Soll glac-ládir glasm-béinneannach gníomh-éadctach agus Sarb Sarb-foltae mór-aisgeantae, agus mo éara ionmáin tar eacu uile, Diarmaito d'éri-geal dreac-solais Ó Duibhne, óis é t'fuaingil orm as haicéad gualas dá rabhas riainn." "Is gearr an cairce," ar an Rioire Dub, "go dtiubhartar annso éusgairbhe iad." "Beag a ériodum do dhúlór," ar Conán, "óir níl an ceathair laoé sam fa'n ngréim do-béarfad leo do'n ait-seo iad dá n-aithneom."

74. Cró trácht do triall an ceathair laoé sam, Diarmaito, Soll, Ossar agus Sarb

Sár-b-foltacé go tún Lomnoétáin, a gcorrócte  
 ar hearbaó le n-a fáid leo uata an mairdin,  
 ⁊ a muintir a bheit 'san éigse i rabdadar.  
 Déct éeana, o' éiriú Ossar ⁊ a deasg-muintir  
 ar amarc an lae ar n-a báraé, ⁊ triallat  
 so hionad an éomlaimn sa rabarta feirge,  
 ⁊ siro moé a éuadoar ann do bí an Ridire Dub  
 ⁊ a muintir ann rómpa i gcuilidh catá ⁊  
 cruað-cóimhreac, ⁊ ní ar min-éomráitib do  
 éuadoar na leomáin luaitc-feargáca sam, ⁊  
 a ssiata móra mileata rómpa as vion a  
 gcaomh-corp, ⁊ na steaða beartuigthe le  
 fhraoé feirge 'n-a ngeal-dóridh deasg-cáparde  
 teasa, surab annsam o' ionnsuitseadair a  
 céile mar leomáin ar lán-mire, le n-a  
 steaðaib siot-þada sár-nimmeáca, ionnus  
 sur lúbadar iad ó rinn go hurlainn le gac  
 sáctaó dák otusaidis ar na ssiataib móra  
 mileata do bí as vion a gcaomh-corp, ⁊ an  
 tan do briseadair na steaða le hionad na  
 sáctaó i n-aðaró na ssiat ⁊ na gcaomh-lúireac  
 do cairnseadair na cloromhce crois-órók  
 amac as a dctruallub taisseadha, ⁊ do-  
 rinnneadair coimhreac fiochmar foir-nimh-ac, ⁊  
 urlaiðe timmeashnaé tréan-borb, ionnus sur  
 gsearradair chuirp ⁊ eneasa a céile, ⁊ sur  
 ériodatadair a ráib i láthair le huatbás an  
 módirleostó do bí roir na tréan-leomín ib  
 sm. ^ a

75. Do bívadar atáite an aeoir ⁊ baðba  
 bél-dearga bric-liata ar folumham 'n-a  
 otimceatl, ⁊ ba élos fá na críoðaib ba  
 éommeasa óðib tuarsam na otton dctréan

ngráibh ḡearán fuaidhreacáin na praoú-fairrge as bualaí le steasaibh cairrseacé sceaná-ġarú, ḡearán ar leatráin corp ḡeneas a céile, ionnus go scuiridís trí cealca díobh, i.e. ciot teimeadó dá n-armaitibh, ciot caillce dá sgiatáibh, ḡearán pola dá scréacháibh, ionnus sur truaġ le n-a feicsim an díot-láitriuġád tħugadár an t-oċtar tréan-mileadó sam ar a céile, ó tħosaċ an com-laoi go meadóon lae.

76. Ann sam adubairt m̄għejan an riuġi,  
i.e. bean Ġiarmata, “A fianna curata  
calma ḡejha a laoċra d'Eireann nār sāru is-ġeant  
riam i għeat ná i għem-Lann, cumiñi għi  
u aisle var n-aċċarba, mēad var meanman,  
u uaiħrejas var n-aġġar, cruas var l-ämm i  
għem-Lannaiib, teirce var-ġejarad ḡejha  
var nambvo in var-otimċeall.” Ó vo  
ċualadár fianna glan-äille Gaedel aċċeass  
na riuġna, għabu mire meanman ḡiġeanta  
iato i n-aġgar a nambu. Iar sam do għab  
rabarta rō-penixx na rrojr i allmura pā  
sonn għażżejjex pā'n uğrēm a comprova sam  
do comrak a seassan, n-a n-aġgar pēm, ḡejha  
teiġi a għekkóm teiġi a sgiat uata, ḡejha  
tērō go tħmeasna ċum na b'fianna, aet nior  
l-ämm ariċċe dōibh sin, oħra beirto an laoċra  
Eireannac ar com ḡejha ar braxxu orċa,  
snadomaro uile a nnox pā bun eabna ac  
céile, ḡejha tħuġi korra clistei, pāssta  
fearramla, tħalli tollborba dā céile,  
u rinneadár imreassgħiil dāna tanarba tūr-  
ċronideac ħinna sur ġriođnus an talam

fa n-a gcosadh. Do ghab an mhean ag láim ghréasaet, ag sár-moladó Fiann Éireann, ag atubairt leo san an éilé do chaitteadar ar feadh a saoíail do caitteamaint i n-domhreacht.

77. Iar gclós aitíss na hingme d'Fiannaib Éireann, do ghab dásáet meannan iad, óir tóisann Osgar a céile comraic ar árd a shualann, ag buaileann fa érasna fa lár é, ag do éanásail ag do éruató-éuibris é, ag iar utóisáil a cinn do, éonnaire sé an triúr ríordí ceangailte ag Diarmato ag Sãol ag Sarb. Atubairt Osgar leis an utriúr eite phuireacá i bpeigil na nsainghreacé go raibh sé póm ag larrach ceitre mbior bprada bphionn-cóille do éum cinn an éatráir sin do éur orca. Annain do labair an Ridire Dubh ag atubairt: “ Ná cuirtear éum báis sun, a Fiann Éireann ag do-geobaird síb cios ag urramh uainn an peadh mairfimíto ag a éur éusáib saé re bliadán go hÉirinn, ag beirt ag consnamh lib in saé ball 'n-a mbeadh riactanas oraib éum consanta o'phagáil, ag beimhio do bár réir ó so suas.” “ Cia geobaird síb dá éomhá? ” ar Osgar. “ Mise sun, ” ar rí an Oileáin Doilbhe. “ Sgaoiltear diob, ” ar Osgar. “ Ná sgaoiltear, ” ar Diarmato, “ óir ar ór ná ar airgead na cruinne ni leigfimh-se as sam iad nō go dtabarcar Conán ag an ceatrar pómneacha slán éusam, ag muna dtiucfardh san easbaird, is deimhní Sgaoiltear síb bár scinn, ”

78. An tain tu connaire sluaig an tuma  
so rabatdar na riotorí ceangailte, do éire-  
tar aon gáir éagcaomh ós árto asta, ⁊  
an tan éuala Conán na mórgártá, o' fiafruig  
fát na liúireacta sam. Do himseadó do  
sur b'íao fíann Éireann do b'i ceangailte,  
⁊ so rabatdar ar a ngruaillib ag na gaisgrí-  
eacáib eile dá dtábhait mar a raib péim  
éum na gceann a sgoétaró díob uile ar aon  
láchair. Lar n-a clós sam do Conán do léig  
trí liú ⁊ trí huaille ós árto as, ionnus sur  
himseadó luét an tuma roir fear ⁊ minaoi  
lar scélos nuall-gártá Conám, ⁊ níor  
b'iongnaib díob, óir níor b'eagla gan éuis  
a glocadair, óir do glac rabarta buile  
Conán, ionnus sur réabatdó na ceanglaea do  
b'i air leis, ⁊ do mairb saé n-aon dá dtárta  
air, ⁊ éus aghairdó ar an bpaitéice, ⁊ tárla an  
sluaig air ag teaicté éum an tuma, ⁊ do ghab  
dá n-oirleac dá leatorádó ⁊ dá leonaodó dá  
deis ⁊ dá clí, ionnus sur éuir sgoileadó  
sgaipeadó ⁊ sgannraod ortá.

79. Ba mór an t-iongantas leis an rí⁊  
⁊ leis na gaisgríeacáib uile cia do éuir an  
sgaipeadó sam ar a muintir sur himseadó  
díob surab é Conán do bris ⁊ do réab na  
ceanglaea do b'i air, ⁊ do mairb saé aon do  
luét an tuma do tárla air. “A fíann  
Éireann,” ar an Ridire Dub, “coisgrí  
Conán thínn go sgoilpídear thínn, nō bainpíod  
sé na cinn thínn.” Annasam do éairid  
Diarmato, Soll, Garb, ⁊ Osgar i gcomme  
Conám, dá éoss, ⁊ éuireadar éum suamhais

é, ḡis é vocht ve tucht an túná le Láimh Conáin de'n ruatár sam trí céad. O'fiabhrúis Diarmait do ciomhus do bhi an ceatrár eite, nó an rabadaar beo. "Atáid," ar Conán, "aict atá siad fa Óaoir-éanagáil." "Mhiseadh," ar Diarmait, "imteis-se ḡsgaonil iad." O'imteis Conán ḡ do sgaonil o'fiannaiib Éireann ḡ do sgaonil Ossgar do na ridirib, ḡ téid uile do'n tún, ḡ do bhuadar go súgadh so-meannnae ann, ḡ an rás sin Conáin ag déanamh a láimh ghrinn tóibh, ḡ dámhgníseadh doirse an túná ar dtéadct do'n oróe.

80. Níor éan tóibh amhlaidh sin an tain do buaileadh an dorus go dánta tian-láidir, gur élos fo'n tún uile gáé lán-buille thioibh. O'fiabhrúis an doirseoir cia do bhi ann. Aduibairt an t-ógláe do bhi amuigh, "Mhise," ar sé, "an t-aon gaisgírdeac is fearr gairdín gníomhaetdár síuibail an domhan, ḡ is mó dár éuir de'n domhan fa smaet mo láimhe, eaibhán an Ridire Ór-armae mac ríos na hAntuaite, agus is é is ailt liom rí an Oileáin Doillibhē ḡ a muintir go léir do marúad, ḡ an críoche abeit fa smaet mo láimhe, ḡ is é sin mo thíosg do'n críe seo." Téid an doirseoir go dtí an rí ḡ o'mnis na sgéala do bhi aige. "Créad i bhar geomairle Óam, a Fiann Éireann?" ar an rí. "Léigtear isteach é," ar Ossgar, "Óir ní cubaibh a mac-samhla do congáil amuigh." Do léigearó isteach é iar samh, ḡ an tain do ráimis i bpriathraise an ríos, do buail doirn

óásaéctacé ar feadh an béal air sur bám fiacaíl as, ⁊ tósgann ó'n mbord é ⁊ buaileann fa urlár na brúidíne é, sur éuir brúcht folatar a béal amach.

81. O'ÉIRIG OS迦AR 'n-a éomháil ⁊ do iarradar na dordoe daingne do-leomhá tar dromannaib a céile. Ba borb an busáireadó ⁊ ba mear an measgádó ⁊ do b'fearrda an fásgrá Carran⁊ do bheireadó cág ar a céile ar feadh tréimhse fada, sur glac náire OS迦AR fa soinneadé fán doimhne a éodromaí leis fém an fada sin. Leis sin do ghabh mire meannan ⁊ óásaéct aigníodh an rísgmiliú, go dtug fásgrádó fumneamhainníl ar an Ríore Ór-armaíc, ⁊ tósgann suas ar árd a gualann é, sur buail fo társna ar lár é, ⁊ do éeangail go daingean as a haiclé é ⁊ do éuir fo rísg-éeangsal dá píosaíodh é. “A Ríore Ór-armaíg,” ar OS迦AR, “an rabhas riamh i gcontabairt níos mó ná ataoi anois? Óir do-geobair bás anuasal trír an easonóir tugaíos do'n rísg.”

“Ar m'arm gaisgríó go rabas, gríó deimhneac mo bás o'mirt orm,” ar an Ríore. “Créadó an contabairt sin?” ar OS迦AR “Óg bfaiginn mo tógsaíl ó'n rísg-éeangsal,” ar an Ríore, “o'mheosainn thíb i.” “Do-geobair go deimhín,” ar OS迦AR. Do tógsaú an rísg-éeangsal annsam de, ⁊ do tionnsca n a eaétra ⁊ a imteácta o'innisim i bphlaónaise an ríos ⁊ uaiste an dúna mar leanas:—

82. “Iar g-eiríonuig-vo mo gaisgríó Óamh-sa fa ceitíre hárdaib an doimhne, do ghabas

neart gácha críche dá raiú i gcomhphogas uam, ⁊ do chuireas iad po neart mo láiné ⁊ mo cláróim. Triallaim dom' tír vútcáis iarsam, ⁊ do bí oe mero mo meannan sur measas gac críoc fa'n gcrumine do cur fa'm éumas fém, ⁊ áirid-cíos ⁊ cám do cur ortha, ⁊ uime sin do chuireas trí céad long ar muir go n-a bpuirinn laochraróe ⁊ ceileabhráim do ríogaét na hantuaíte ⁊ tugas fém ⁊ mo éabhlac cróda aghaird do'n bocna móir-connacé. Naoi lá tóinn ag ráimharóeaét ar an sal-muir, sur éiris an fhaoráid ar an bpairrse, ⁊ do seasúis an stoirm sin ar feadh cúnig lá, ionnus sur briseadh gac long dá raiú 'san gcaoblach aét an long ma rabas fém, ionnus go raiú mé fém ⁊ an chuireann do bí im' poéair o'ar ruagam ó cumh go tuinn ar feadh cúnig lá eite, ⁊ i gclionn na haimsire sin do seolaod istead i bpogas do'n tir sin ⁊ do chearna an muir uainn i mbeagán aimsire ionnus sur fágadh an long i scarn gáimhe séroeáim.

83. " Is annsam do béis an caiptin ⁊ aonubairt naé raiú vut as agamh go deo, óir ní táinig aon duine vár seolaod 'san áit seo riam beo as, óir slingtear an luingeas trío an nígamh sgoilte seo síos, ⁊ ní péadófar aonduime siubal ann le buigeaét na gáimhe. Leis sin do buail geite ⁊ gáimhneáu a raiú 'san luing go aonubairt an caiptin leo naé raiú aon aimsir le caill-eamaint aca, óir go raiú an long ag vut

sios óeana fém, ⁊ leis sin beireann ar clár ⁊ caiteann amac ar an nGairim é, ⁊ rug ar clár eile ⁊ éuir ar a gualainn é, ⁊ dubairt le gae n-aon déanam mar do-rinne sé fém, ⁊ annsam do éuaird te lím amac ar an gclár do éait sé roimhe, ⁊ do leas an dara clár ⁊ do éuaird air, ⁊ tóis an éadó clár ⁊ do éait roimhe é, ⁊ mar sin do ag tóigíl cláir i n-áit a céile do réir mar do téadó ar clár eile. Do-rinneas fém aitris air ⁊ cár eile mar an gceadna, do réir mar péadaidar ⁊ ní raibh dinn aét seaétmhoga as an luing fa'n am i raibh sí slingte tar a borto, ⁊ fa'n am do roicéamar talam ní raibh aét barr an crann seoil te feicsin.

84. "Is amhaird do bhi an cuan sam, do bhi aoirde seaéit gcaisleán ⁊ a mbeirt os ciorn a céile ms an gcarraig do bhi leis an bpáirrge pao ar rathaire ar gae taoibh dinn, ⁊ i sin comh steamain le com eascon ⁊ gan conair ná cosán cum gabala cairsi aét cuasán do bhi ag teaéit amac ó bun na cairrge ⁊ scrútan abann ag teaéit ar a lorg. Is i comairle ar ar éinneamar puireadé annsam go teaéit do'n abann isteadé ⁊ gae don a bhl ar clár ⁊ imteadé leis an taoraidh ar lorg na habann in gibe áit do béalpaid si sun. Míor éian dinn sur éiris an taoraidh ⁊ sur brúct isteadé ar lorg an cuasáin, ⁊ do língeamair-ne ar na cláraíaid go díosgair deas-tápató, ⁊ do bhi an oróe ann an tan sain. Cír tráet

DO FUADHÚIGEADH SÍNN AR LORG AN TSROCA  
MAR LUAS PEIRBE, SUR STAO AN FAIRRSE  
UAINN, Í SUR FÁS 'SAN SRUT SÍNN, Í DÁR ÓBAR  
LÁMHA-SA, A UAISLE, SUR MEASA DÚINN AR  
SÁBAMAR CRÍO AN ORÓCÉ SÍN, 'NÁ AR ÓBÁIN  
DÚINN AR PEADH ÁR SAOGAIL ROMHE SÍN, DÁR  
IMBUALAÐ Í DÁR MBRÚC I N-AIGHARÓ NA SCAIRRGEAC  
AR SÁC TAOBH DE'N CHUASÁN, IONNUS NÁR MÁIR  
DEM' MUINTIR FA'N AM SAM AÉT PIÙE PEAR.

85. "O'FÁNAMAR ANNSAIN SUR ÉIRÍS AN  
LÁ, Í IS ANÍLARÓ FUARAMAR SÍNN FÉIN I  
NGLEANN AÓNUACHTMAR TOIR CAIRRGIBH AR SÁC  
TAOBH DÍNN, NÁR B'FÉIROIR SÁBÁIL TARTSA LE  
N-A N-AOIRDE, Í SINNE TRÉIT MEIRBH LAS, LE  
HANFORLANN Í LE HOGRAS, DÍR NIOR ICÉAMAR  
SREIM LE DÁ LÁ GO N-ORÓCÉ. DO GHUAISEAMAR  
AR LORG NA HABANN, Í DO MARBAMAR CÚIS  
BRADÁIN, Í DO BÍ TE MÉADH ÁR N-OCHRAIS  
NÁR FÁNAMAR LE N-A MBRÚCÁDH AÉT A N-ICÉ  
MAR DO BIODAR. GIÓDEADH NIOR B'FÁDA SUR  
ROICÉAMAR COMHROM TALMAN Í MACAIRÍ  
RÉIDÉ RÓ-ÁILLE, Í DO B'AODHMIN LE N-A  
BPEIESIN IAD. SÁBMHAOTÓ AG SIUBAL NA TÍRE  
Í NÍ FÁCÁMAR NEACÉ FIR NÁ MNÁ AR PEADH AN  
DÁ LÁ DO BIOMAR DÁ TAISTEAL SAN BIADH  
SAN DEOC, Í FA'N AM SAM DO CAILLEADH  
CÚIGEAR EILE DEM MUINTIR. ANNSAIN DO  
ÉUAIRO NEACÉ DÁR GCUINDEACHTAM AR MÁOI LINN  
ÁRÚ-ÉNUIC GO BPEACA I BPEADH UAIRO CAISLEÁN  
CEANN-ÁRÚ AR BRUACÉ COILLE, Í TRIALLAMAOTÓ  
DÁ IONNSAIGE Í IAR NUAIL ISTEACÉ DÚINN NÍ  
BPEARAMAR AONUUME RÓMÁINN ANN, AÉT  
MORC MÓR CEMEADH SUÍDMHÍO SÍOS LÁN TE

TART ḡ D'OCRAS ḡ AR FÉALCÁIN SEACÁDÓ TÚINN  
DO CONNARCAIMAR CARN MÓR CHAMÍ I TEAT-  
TAOIBH AN ČAISLEÁIN ḡ DÁ PIÚCIO DE BEARAIB  
FADA IMREAMRA AR ḡAOBH NA TEIMEADÓ.

86. "NIOR ēIAN TÚINN AMBLARDH SIN GO  
SCUAILAMAR TROST ḡ TORANN CÓBAL-MÓR, ḡ  
IS É DO BÍ ANN ACHAC URGRÁNNHA BA MÓ DE'N  
AÓAMH-ČLOIMH, ÓIR NIOR B' AOIRDE SEOL-ČRANN  
LUNGÉ LÁN-MÓIRE 'NÁ É, ḡ DANNLAMH AR FAD  
IN GACÉ PIACAIL DÁ RAIBH 'N-A ČLAIBH-BÉAL, ḡ  
TEICÉADH MÉISE MÓIRE IN GACÉ SÚIL LEIS. DO  
SUÍODH SIOS ḡ D'FÉAC ORAIMH GO LÁN-GRUAMA,  
Ṅ SINEANN AN LÁM LÁN-LEABHAR O'AR  
N-IONNSAIGE, ḡ DO TÓS PEAR DEM' MUINTIR  
Ṅ DO SÁÍT CEANN DE NA BEARAIB SIN TRÍO, ḡ  
BEIREANN AR AN DARA PEAR ḡ DO RINNE AN  
NIÓ CÉADNA LEIS. IS É CRIOC AN SSÍL SUR  
CUIR SEISEAR PEAR AR GACÉ BIOR DE DÁ BIOR  
Ṅ GREADAÍN MÓIR-TEIME LEO DÁ RÓSTAÓ ; ḡ  
AN TAN DO BHOIAR ULLAMH AIGE, STRACANN A  
SCUÍDHE FEOLTA DÍOBH, ḡ DO SHLUSG I 'N-A MÓIR-  
GREADAÍNNAIBH 'N-A ĀRAOS GO RAIBH SÁÍTAC, ḡ  
ANNSAÍN DO SÍN AR LEADARÓ MÓIR FADA DO  
BÍ AR ḡAOBH NA BRÚIDHNE, ḡ DO TUÍT 'N-A  
ČODLÁÓ.

87. "NI RAIBH BEO ANNSAÍN DEM' MUINTIR  
AET MÉ FÉIM ḡ AN CAIPTRÍN ḡ DIS PEAR, ḡ DO  
LABRAS LEO ḡ ADUBHART SURABH É AN DÍOL  
CÉADNA" DO BÉARPAÓ AN TÚIL DIABLARÓE ḡ  
AN T-ACHAC BRÚIDHEAMAIL SIN ORAIMH AR  
MATOM AR N-A BÁRAÓ, MUNA OTIGEADH LINN É  
IMARBHADH AN OÍDCE SIN, ḡ IS É NIÓ DO CINNEADÓ  
LINN DO DÉANAMH, BREIT AR BIOR GACÉ TUIME

agáinn, ⁊ a ndearfasadh msa teinrò ⁊ na ceitre beara do shácaidh i n-domhífealct ann. Do rinneamar amhlaidh sin, ⁊ do sháiteamar i n-domhífealct tré n-a éróiré iao. Do éuir an t-aicéad aon sgread amháin as do ériothuig an caisleán ó binn go batás, ⁊ tuiteann an anam as ar an láthair.

88. "Com luat ⁊ do éonnarcamar an lá, o'fágamar an caisleán, ⁊ do ériallamar o'ionnsaige na pairrse, ⁊ do biomar as suibh ar feadh an lae san teangeál le tuime ná amhróe, ⁊ sinn ag sior-amharc i n-ár dtimééall, as sunil le lums nó bád do béalras as an oileán sinn, óir do biomar san bhaid san deoc do éaitéamh o'fágamar an long, aét an méid am-eisigh o'icéamar; ⁊ an tan támh an oróe do éuaómar i mbarr crainn éeann-airto, o'ar ndion fén ar bealtaineamh éigseáillróe. Mór éian dúninn amhlaidh sin an tan támh oill-piast mór aóbháil as an bpairrse, ⁊ triallann o'ionnsaige an crainn, do sín suas a ceann ⁊ do sluis tuime tem' muintir-se siar 'n-a craos, ⁊ do ériall cum na pairrse arís. Do ériuoamar annsam 'san scoéall uaéatarach de'n crann, ⁊ ba shairto annsam dúninn an tan támh an oill-piast an tara fealt, ⁊ do sín suas a ceann ⁊ do sluis an tara pear ⁊ o'micis arís. Ní raibh beo annsam aét beirt agáinn, ⁊ tágamar annas as an scrann iar n-imtealct do'n oill-péist, ⁊ éuaómar isteach i nolút na coille go dtámh soille an lae, ⁊ ní

dearnamar mórán statu annsam go ránsgamar an fárrge do'n taoibh tiar do'n oileán.

89. "Níor éian dúninn annsam go bfacamar caisleán tamall uaimh, amail an caisleán do bí as an achaé éus díct ar muintire, ag adubairt an caitpín sur cóir dúninn dul tá ionnsaige. Adubras-sa sur baoisgl dúninn dul ann, ar eagla sur facháe eile do bí ann, ag ba maité an tuisgean dám, óir níor éian go bfacamar as triall éusgáinn cois na fárrge amhróe eile mar an achaé díct ar muintir. Táinig mar a rabamair ag níor labair focal linn, acht a láin do bualaodh ionannam, ag duine agáinn do bheit in saé láim leis, ag ruig leis do'n caisleán sinn, ag do bí a bean 'sa triúr insean istigh, ag u'fheácadar orainn go hiongantaé, ag do ruig an insean do b'oidhce orm-sa ag do tóis suas éum a brollais mé amail tóisfaidh bean leanú i gclionn a bliadána, ag do bí si dom' pósadh ag as súigradh liom, ag éuairí mar a raibh a máthair, ag bí as caint léi feadh tamall, ag annsam do éuadar ar aon mar a raibh an facháe, ag bidoar i bpád as caint leis, ag níor éuiseas-sa aon focal uá noubradar, acht sur aitim mé 'n-a éuairí sin sur dom' iarraró féim ar a hacair mar bréagán do bí an insean, óir do ghluais sí go nuaigé a hacair liom ag mé ar a chiste ag i dom' pósadh ag as súigradh liom. Níor éian dúninn iarsam go ruig an t-achaé ar mo caitpín ag do stat a éuro éadais ée ag do sáic bior ann, ag éuir leis

an teinidh d'á rostaó é, ⁊ do b'í coire fa  
n-a lán o'fheónil tuire d'á brucaó ann ar  
an teinidh, ⁊ an tan do b'í an fheónil bruicte  
do tóisadar suas í ⁊ o' alpadar í, ⁊ o'icteas-  
sa mo sháic de'n fheónil do b'í insa scoire, ⁊  
téir siad a chodlaó iarsam.

90. “Acht ceanaidh do bheireadh an insean  
amach mé gáé don lá ag leasadh nead ná  
n-éan do b'í go luomadairnail cois na  
faírrise, ⁊ do b'í gean ró-mór aici tam, ⁊ tar  
mo láimh, a huiste, ní raibh aon mí-greamh  
agam-sa thíse, óir ní raibh inni acht deiré  
otroiste ar doirde ⁊ do b'í sí níos cumha  
'ná na hatais eile. Cró trácht do caitheas  
bliadair amhlaidh sin, ⁊ so denimh ba shia an  
bliadair sin 'ná aon deiré mbliaotha do  
caitheas riám, do bríg surab é cotusád do  
b'í orm ar feadh na haimsire sin fheónil muc  
briathair ⁊ cuirp Óaoine d'á mbrucaó go  
minic 'n-a bhoéair.

91. “Lá n-aon d'á rabhair ar bruaé na  
mara mar a raibh curaçán an fir móir, do  
shabh an insean ag sol 's ag caoi go gcear,  
⁊ do b'iongnaidh liom fáit a ghníl, óir ní  
facaas riám romhe sin i acht greamhar  
suaire neamh-uréidreac. O'fiafruigear-sa  
fáit a dubhróm d'í. ‘Ní gian fáit,’ ar sise.  
‘Gráobh do tugas-sa duit, ⁊ is mait atá a  
fios agam go bfuil m'atáir ar tí báis  
gráimeamhla do tabhairt duit.’ Ar gctos  
an sgéil sm tam-sa do shabh misnealé ⁊  
meannna ró-mór mé, óir ní raibh tuaramh  
agam go bfuiginn an t-oileán o'fágáil go

bráct, de bríš ná téigfeadh an ingean peatú uréair bainse as a rátharc mé, ḡ an tráct o'innis sí pát a heotcaire Óam, do bhos teimnead so bpuisinn stíše éum gluaiste. 'Is súgaċ atá tú le huēt do báis,' ar sí 'nīl aon maitc Óam buaróreadh aigniō ðeit orm,' ar mise, 'ḡ mā għni tusa mo comairle, beimxid araon slán.'

92. "Créao an comairle smi? " ar sise. 'Atá,' ar mise, 'sinn araon o'miteacté cum fairrse, ḡ bēarfao liom tú vom' ríosact pēm, ḡ déanfað bamriġsam tioqt uirti.' O'aontu is sise tul i n-aon áit ve'n vomian liom, ḡ ċeapamar an īmarom iar n-a bāraċ, an tan do raċċad a haċċair do'n ċoill, ēalōd ēum an āuraċām. Aċċ ċeana do ċaiteamar an amsir amac so īmarom iar n-a bāraċ, ḡ so moċ lae ḡ lantsoillse o'miteiġ an t-aċċad pā'n għo ill, ḡ an tan o'miteiġ an t-aċċad do għabas pēm m'arm saissiō umm, ḡ do ċriallas pēm ḡ an ingean ēum an āuraċām, ḡ tiománeamar amac ar muir ḡ ar mōr-fairrse.

93. "Do lean a deirbxiūr ba šine sinn, óir do b'iongħnað lei cā rabbamair aġi tul com moċ sam, ḡ iar n-imteact amac o'n għeu an tħalli, tħalli si ar an għarrax os ar għidu, ḡ do ċuir trī għadid allta os āro aisti ar a haċċair, ḡ nior b' pado so vtāmis an t-aċċad os ār għidu ar īmulla ħa na haġġi ḡ do ċuir uall os āro as, ionnus sur tuqsead linn so għualat as ar peatō tri rann an domain ē, ḡ do tiegħi ē pēm amac

'san muir ḡ do bháinntais 'n-ár dtólatró, ḡ gíobh  
go rabamair-ne as ghuailseacht go tréim, ḡ  
neart gaoithe ḡ taoide linn, is tréime 'ná  
sam ḡo ghuais an t-aċċaċ, óir ḡo beireax  
sé seaċt bpeirse leis te għad tréanairleōis,  
ḡe-tuġeemar go rabamar eallit.

94. "Aċċet ċeana ní fata ċuċċmar an tan  
tāmīs an pafacé suas linn, ḡ buaileann a  
lām i mbrāġġajt an ċuraġġ, ḡ ḡo bī as ērġe  
suas leis. Air sin ḡo tħogħġas-sa bēimi  
clariom̊ ḡo sur bameas an lām o'n ngħalann  
de. Leis sin ḡo tuġt sios aris 'san  
bfaixx, għiddear ní stao uaini ḡo rinne  
aċċet sinu ḡo leanaġġaint, ḡan tan ḡo riżi sé  
an curaċ aris, o' ēriġi te lēim as a ċorp ḡ  
buail a uċċ ar bord an ċuraġġ. Ann sam  
go ċuċċreas-sa mo 'dā lām 'san gelarbeam  
ġe-buaileas i għesol na colna ḡi i raġġar a  
muunejt ē, sur bameas a ċeann 'dā colann  
ġi-żu tuġt sios go ғriong Ɂi go ғrimeall na  
faixx, ḡi is l-utgħażżeċ-ċa lām-mieemmha de  
bī an iż-żejt oħra ġe-eġġi a haxtar, ḡ  
beireann idher a 'dā lām orni ḡi-żu pōġi  
go il- Ɂi go vioċċra mē, ḡan sam go għabamar  
as taisteal na faixx, ḡi-żu minnha kien  
tréan amacé o'n tir.

95. "Nior ċian vümin an tan ḡo tħorċuġ  
an spēir os ār għejja comi vu b' leis an  
orċċe, ḡi is ħiż-żi do bī ann sinmarrde ēin 'dā  
vtuġġta xi an liat-ċarraiġ, ḡi buaileann a  
cräga cam-ingħnejha ionnha i n-aċċarri, ḡ  
tōġġi l-leyi suas ins an aer mē comi harr  
sam sur ċaill me radarc talman ḡi uisge,

γ nior comhnuig liom sur chuirling i ngleann doimín dorca fuatmar, γ do sghaoil annsam as a crágaibh mé, γ do érom dá gobad γ tá crochadh pém; γ mar phuaras-sa mar sin i γ a cùl liom, do éarrangeas mo clárdeamh as a truaill γ tugas buille átasaé 'd' san muineál sur báineas a ceann d'oi. Ann sam o'micis mé tríod an ngleann, γ is amharbúi an gleann sam, lán o' amhráintibh fuatmara γ do na tracáibh nimhe, leomham γ ceitcreaéa, geilte glinne, γ teamham aeoir, γ do shabas dá leabharadh dom 'deis γ dom éli go dtáinig an orðe orm.

96. "Ar n-a báraé do bí mé ag smabal tríod an ngleann mí-átháraé sam, γ nior éian tam so bphaca mé ógláé mór mileata mear-éalma dom' ionnsaigé i dtreallam troda γ cruaó-comhraiс, γ ar dtéacht i bphogus tam, o' iarr comhrac orm. O'ionnsuigseamar a céile mar dá leoman ionnaea luaité-pearshaéa, acht do b' é críoé an comhraiс sin sur ceanglas é so dian daimsean doéaraoeac, γ dubras so mbainfum a ceann de gan moill munu dtuigedh sgéala tam cia 'r b' é pém. O'muis sé tam annsam sur b' é pém Ridire an Clárdom Óróda mac ríos Fionn-mara, γ nár fág críoé gan smabal ná oileán gan taisteal ag cur a clú γ a gaisgró, 'γ dor mo briathar,' ar sé, 'nior cuireadh i ngeméal mé roimhe seo, acht amháin ceangal eile tús Gruaigach an Oileáin Óróda orm, γ do ceanglóideadh an laoč sam fir an bheatha uile.' Do sghaoil

mé Ridire an Chiaróin Óró a aimsam, γ tús mionna γ briathar naé sgarfaoi liom go cionn bliatóna. O'fiafruiš mé te créad do tús 'san ngleann sam é. O'mnis dom an tan ceangail Sruagáe an Oileán Óró é sur éuir téada fa n-a oschláib γ sur ssgaol le fánaró an gleanna sam é.

97. "Cír tráct do biomar ar aon as siubal an gleanna san biaò san deoé, γ ní fada do biomar amharó sm an tan do éonnarcamar an tún ba breaigéa dà bpacas mise riain, γ do cuiread pálte rómáinn ann, γ tugsatò biaò γ deoé éugáinn. O'fiafruiš mé te'n bantraict créad an fáit go raib an oiread sam ban 'san tún γ san aon fear 'n-a bparraò, óir ní facamar fear ar bith ann. Do freagair bean te'n bantraict mé, γ atubairt sur Steann Dub doob'ann do'n gleann sam, γ nár páis aon duine dà dtáinig ann é le tri céad bliadain, γ ná páigéad an fáid γ mairfead Sruagáe an gleanna Dub, 'γ atáid teic mile saisgrídeac galac gním-éadtae fa òraorídeac aige 'san ngleann so, γ níl páigéil fuassalta orca pém ná oramne corcée nó so dtiocfaidh saisgrídeac éigin do béalpaitò buairò air an ngruaigáe i gcomhrac aomfír, γ aimsam éireocairò an steann comháru leis an talam ar sac taobh te, γ soillseocairò an grian air, óir níor éaitníg an grian ar an ngleann so le tri céad bliadain, aét an spéir dub doréa os a cionn, γ' ar sise, 'níl laoc fa'n

doman ionróimhreac leis an ngruaigéac, óir ní dearsann arm ar aon ball dá bhallaibh aét atáin a shúil éle, ⁊ is ingean o'Fearghus Ó Finn, Áirdo-ri Ullao, mise, ⁊ ar sí, ⁊ atáin ceatrár eile do clannaibh rioghche Éireann im pochair annso, ⁊ ionad eile o'mgeanaibh ríos ⁊ ró-čiogearna mar aon linn, ⁊ is móir an tioigheán do rinne tusa óúinn tré marbád an éin do chas do'n Gleann so tú, óir is é an t-éan úd do chasadh na Saisseoirí so'n Gleann so, mar shúil go dtiocfaidh le Saisseoiréac éigim tioibh buaird do bhréit ar an ngruaigéac i gcomhrac, ⁊ rinne o'fhuasglaodh as an ngleann so i bpúilimh. Aét aois atámaoifh réir le haon éabair o'fagáil go deireadh an domam.

98. “Aduibras leis an ríosam san aon doilgeas a bheit uircí, óir go raibh sé i ndaón do'n éan san o'fao saoighail a bheit aige aét go dtiubhraodh sé Saisseoiréac leis do'n Gleann so do buairdpeadh ar an ngruaigéac, ⁊ sur dósas sur mé fém an laoch sam, ó's mé do marb an t-éan. ‘Dá bríg sin atá súil agam le sib-se o'fhuasglaodh as an mbraigdeanas i n-a bpúil sibh.’ Aduibairt ingean ríos Ullao go raibh sí fém liom, ⁊ go mb'férdir go mburó maité an congnamh Óam i. Do éovalas fém ⁊ Ridire an Cláróim Órúa go marom ar n-a báraic, ⁊ iar n-éirge Óam tar éis mo chuirse do cur óiom, do éovalas mo corp i n-a éaitéideasú, ⁊ triallás fém ⁊ mo comh-Saisseoiréac

γ ingean ríos Ullao go fáitcheé Sruagais an Steanna Duib.

99. “Oo bí bile ar lár na fáitcheé γ clos mór i mbarr an bile sin γ slabhrád airtseas an gcelos sam anuas. Aduibairt ingean ríos Ullao liom-sa an clos do buam. Do-rinneas amhlaidh, γ níor éian d'úinn so bpacamar laoch mór míleata mear-éalma térito-geat dat-álainn ag teacth éigean le phraoč peirge, γ doob' é pém an beitir beoða γ an leoman luait-peargaé, γ an naíair neimh-eaglaé, γ an dragan dian dásachtáe, γ an curadh nár traochadh riám i gcomhrac, 1. Sruagac an Gleanna Duib; γ iar dteacht i láthair do, d'íarr comrac γ níor d'úiltadh do, óir d'ionnsuigseamar a céile mar d'á leoman ar luinne, nō mar d'á dragan dásachtá, γ do rinneamar comrac phoibhreac fuilteac neart-éalma atáidh phada de'n lá sam, γ sac sáit sleighe nō bém claróim d'á d'úisgam ar an nSruagac ní d'éanaidh fuiliusadh ná foinróeargaó air, γ mo créacta-sa ag sileadh folá flann-ruaibh ó bhéimeannaibh an Sruagais. ‘Cuiúinis, a macaoib,’ ar ingean ríos Ullao, ‘nac deargann arm ar an nSruagac.’ ‘Is fior sam,’ arsa mise, γ leis sin do gáibh mire meannan mé, γ do ritheas isteach ar an nSruagac, γ do creas-áras fum é, γ tugas sáit nimh sleighe ‘san tsúil clé air, sur éuir buitre uaethásach as ba clos ar feadh an Gleanna, sur éuit an anam as ar an láthair sm.

100. “Amisam d'éiris gaoth γ stoirm,

críochnúsgávó talimán ḡe tóirneadh é fuaimear,  
 ionnus gur síleamar go dtiocfaidh an spéim  
 éum talimán, ḡe d'éiríss an gleann comh lárt  
 leis an talamán ar gacé caobh de. Is aimsam  
 do éinmeis an gaoth ḡe do ghlac an spéim os  
 ar gcionn, ḡe do shollisígs an grian go taist-  
 neamhach, ḡe d'umhaígs an draordóeacht de'n  
 gleann, ionnus, an muintir do bhi le cian  
 d'aimsir ann, go dtáinfeadair énseann go  
 lútgáireach, ḡe fearrach fior-éadmh fálte  
 Rómáinn do'n Oileán, ḡe iad ag breit buri-  
 eácais liom-sa trés an bhuasglád tugas  
 dóibh, ḡe caiteamar caoigérisis ar míos go  
 subaíc soilbhír. Acht éeana do pósadh na  
 cíns céad bean do bhi ann, ḡe do pós mé  
 fém ingean ríos Uladh, dir ní facas a mac-  
 samhail i n-ar taisteal mé de'n domhan ar  
 mém ar cruth ḡe ar éadmh-deilbh, ḡe do tairg  
 mé a rogha mná do Shaisigrídeach an Chlaidhmh  
 Ordha, acht adubhairt seisean liom ná pósphad  
 aon bean go bráct acht ingean Shruagais an  
 Steanna Shuir, ḡe go raibh a grád sam comh  
 móir sam ceangailte 'n-a érorthé e i n-a  
 aigheanadh de ló ḡe d'ordóe, go raibh sé deim-  
 neac bás d'fagáil muna bfaigheadh i, ḡe gurab  
 dá hiarraidh do chuaradh sé an uair do éeangail  
 an Shruagach é. Adubhart fém ná léigfim  
 bás do, ḡe go raéann leis dá tocmarc ḡe dá  
 buain amach ar ais nó ar éigean. Adubhadtar  
 na gaisigrígs eile go raéadaois fém linn.

**101.** “ Do ghléasamar ar luimheas ḡe ar  
 leathan-barca bromh-fairsingé ḡe do séolamer  
 amach ar éraos mara ḡe níor comhnuigearadh linn

SUR ḡabhamar cum g eataó 'san Oileán  
Sorm, g do ḡluaiseamair rómáinn sur  
roicéamair fáitée an túná, g éireas-sa  
Conn Cricir, ḡaisgróealé ó Éirinn éum an  
Sruagair as iarraró a inéime mar mhaoi do  
Ḃaisgróealé an Člarón Órða nó muna  
otusgád, so utubráinn ár sluaig, tit  
ðaomne, g uireasbaró pear-óglad orča. Do  
Ḃluais Conn Cricir g do éuaró do látair  
an Sruagair g o'aitris a uraġall do.  
Aduibairt an Sruagac dá mbertois fir an  
toinmair ar aon maċaire naċc utubráid pēm  
beani ná aon níō eile uairo dá amhdeom, g  
so utubráid eft tóib ar n-a báraé. Ċamis  
Conn tar a ais g o'aitris saé ar éan an  
Sruagac leis.

102. "Aét éeana ḡugamar as an oróe  
sin, g i moé na marone ar n-a báraé Ċamis  
an Sruagac g dá píero míté do ḡléire ḡlan-  
sluaig g o'fogair eft orainn. Do píreatra-  
mar-ne so hēasgaró nemh-eaglaé é,  
ċāngamar i n-aġaró a céile g rinneamair  
comrac calma eruað-ðamgeantae púitead  
fir-čréan, ionnus surab tomħa lám ar n-a  
teonað g taob ar n-a tollaró g colann ar  
n-a ciorrbað do bī ann, g do b'iomħa sroča  
poli flann-ruiħe do bī ar n-a taosgad  
tré ċréaċ-taib na riġ-mítéad. Ann sam  
do mēaduigeatdar na curaħa a meannia  
g do ċruarħeataar a għorix-ċe g do  
luuċu ġeataar a lāma g do ċromu ġeataar  
a mbuilli, so ntearna saé trém-pear tem-

mhuintir-se ḡe na hAllmuraċaiū għniom  
għażżejjid os āro.

103. “An tan do moċu iż-zeas pēm  
ārsa rdeac t na n-allmuraċ i m'agħar id-rieff  
mē an caċċa fa’ rabarta feiřse ḡe ja  
conċafda caċċa ḡi-āro-a iż-żeanta, sur ġabas  
ta’ mūċad, ta’ nojan-sħaoilea dōm deis  
iż-żon ċli, ionnus nār sħar mē de’n ruatkar  
sam sur rāngas an crō caċċa ’n-a raib  
Gruagħ an Ȋleannessa Ȋsuirm, ḡe an tan do  
ċonnair an Gruagħ an t-tamgħem do  
tuġas-sa ar a muuintir, do Ȋruu id-rieff  
iż-żonnsu iż-żeamar a cēile go’ danarha  
dūr-ċroideac timmeasnac tol-ġanha, ḡe do  
feara b’imreasan crēaktħar eadra inn.  
Għidha do b’ē crīoċ an ċomraic an Gruagħ an  
do tuuġġim liom ja’ deor, ḡe do ritieas  
annsam aq-Siġġiekkha na n-allmuraċ, sur  
ċuireas ār ḡe ja’ easba id-Orċa, ḡe sur ġlaciadha  
teiċċea b’raon matoma, ḡe do leanas ḡe mo  
muuintir iao isteac ‘san ġscatħair, ḡe do  
markħamar iao akt pif-Beagħan do ġab  
coimurice aq-Sam-sa, ḡe tuġas im-ġeant an  
Gruagħiż mar mħadha ḡe mar baxx-ċeile do  
Ridire an Ċlaidhom Orċa, ḡe do rinne mē kī  
ar an Oilean n-Form de, ḡe is-ċeċċa  
dōm id-rieff do bi’ mo muuintir pēm tar-éis an  
ċaċċ-ġleġġ sain, bix ní raib beo de’n teiċ  
miftu iaoċċ do ċuariż liom ċum an caċċa akt  
don miftu ammā.

104. “Do ċuavdar an laoċra, an mero  
do mair riċċi, ta’ noút-ċeċi pēm, ḡe do  
ċċiell-las-sa dōm riċċa akt pēm ḡe tuġas

insean ríos illaó liom, .i. Doirn Déad-  
solaí, ⁊ is gearr do mair si agam, óir do  
fhuair bás i gcionn bliadna, ⁊ atá mac dá héis  
agam atá aonais i gcionn a sheacáit mbliadán,  
⁊ do meas mé a cur go héireann ag foílaim  
lúic ⁊ gaisgrí. Acht ceana, i gcionn bliadna  
o'éis báis mo mhá do éuata mé ag luéit  
suairí ⁊ seancáis ⁊ ag luéit léigte leabhar  
surab ag rísh línse na mBeo do bí an insean  
ba breaighda cruit ⁊ dealbh dá raibh 'san  
domhan uile, ⁊ sur mhc a dealbh ar deilbh  
ban an domhain. Iar n-a élos sam dám-sa,  
do éuaitó mé dá hiarrairí ar a hachair mar  
mhaori, ⁊ is é freagra tuis sé orm naic  
otiuibrád sé a cumal comhdeacáta mar  
mhaori dám. Do ghlac fears ro-mór mé iar  
gclós an aitíss sin, ⁊ do iarras comhrac air.  
Aduibairt an rí ná racait pén cum comhrac  
an pead do bí an oiread sam sluaig aige.  
Annsamh aduibras cùis céad laoc do cur  
éugam, óir do measas sur gearr go dtuit-  
pead sluaig an dúna go huile liom ar an  
móth sain, acht doar do láimh-se, a trém-  
mhe, ní hamhairí do bí, óir an cùis céad  
do mharbas an lá sam, is iad do táinig  
im agairí ar n-a báraí. Ciú trácht, do bí  
mé ag comhrac leo fíche lá, ⁊ is iad an  
muintir céadna táinig éugam an céad lá  
táinig daí aon lá, ⁊ do biondar com beo  
an lá dérdeanaí ⁊ do biondar riám. O'fágas  
an tir iar-sam go duibhce droic-meanmhaí,  
⁊ ag sin mo sgéal duit a gaisgrí, "⁊ innis dám-sa

anois cia tú pém do ruig buairdormí"

105. "Oonas ḡ tubaist ar do béal!" ar Conán, "is tomáda laoč is tréime ná tú ar an ruig an caidh-mhile sin buairdó, ḡ bionn a phios agat surab é Ossgar mac Oisín m'ic ríos na Féinne é, ḡ oítar eile de maitíb na Féinne atá i n-a foícair annso." "Is maiti liom-sa," ar an Gaisigróeac, "surab leis do ráinig treisiúisadh orm, de bhí斯 go bhfuil a phios agam go bhfuigseadh m'anacal uairó." "Níor b'fhíu le hOssgar tú marbhádó," ar Conán, "ó nár marbh sé 'san gcomhrac tú." "Do gheobair anacal uaim-se," ar Ossgar, "ḡ beir buaird ḡ beanannacht, óir is nő-binn na sgeálta éanais túinn." Do ssgaoileadh de'n Ríore Ór-armaec iarsam, ḡ do caiteadar an ordéec sin go subaé soi-meannnaé go marom.

106. Is annsam do labair Ossgar ḡ aonubairt, "Luisim fám' armaitib Gaisigrónaé raíca mé tar m'ais go héirimn cordéec go bfaigha mé inisean ríos Oileáam na mBeo mar mnaoi ḡ mar bám-céile do'n Ríore Ór-armaec." "Raíca-sa leat," ar an Rí, "mar aon le sluaġ an tóuna." "Ní thioċpardo aon tóime liom-sa," ar Ossgar, "aċt mo jmuuntir pém ḡ an Ríore Ór-armaec ḡ an ceaċrar eile riokri-se annso." Leis sin cuirid iao pém i gċoир ċum aistir, ḡ ceileabrand pém ḡ an Rí dā céile ḡ triallaro na ceitħre fir vevaġ sam o'iomi-saige luuġe lomnoċtám, ḡ téro minni ḡ ni haixristear a n-imteaxta sur ū Sabadar

cuán ḡealatō-pórt i nOileán na mBeo, ḡní stao ná comháidé do-rimneadar go ránghadar fáitche an túna, ḡa d'fhuairt Osgar le Conán duil mar a raibh an rí ḡa inísean o'iarraíodh mar mhaoi do'n Ríore Ór-armaic, nó ceitche céad déag dá sluaig do éur éum comhraic leis na ceitche fearaibh véas atá ar an bfaidhce. Téir Conán sus an rí ḡa t'innis do gúrabh í a inísean do b'í uait mar mhaoi do'n Ríore Ór-armaic.

“Slór ómhníde nó amadán do canair,” ar an rí, “óir dá mbeadh sluaig an domhain ar aon láthair, ní tiubramh-se m'inísean dóibh dom amháin.” “Do canais bréag móir,” ar Conán, “óir ní'l annsúd aét ceitche fir déag, ḡa nac ail leat i cbáirt uait le réiteac, freagair comhراic céad do gáe fear dhoibh, ḡa cípíodh tú cia hé an t-amadán i nroireadó an sgéil.” “Do-geobaid siad sam gán cártoe,” ar an rí. Gluaiseann Conán iar-sam éum a muintire, ḡní móir go raibh aga aige ar a freaghrá o'mhinsint an trácht comharadar ceitche céad déag fear armtha ériúisté dá n-ionnsaighe. Ionnsuigean Conán ḡa a muintir iad, ḡa do fearaodh gleo gáibhtheac eatorca, ḡa gábhann Conán ḡa a muintir triocha amhaill seaðbaic tré ealtain de min-éanaibh, nó mar oncoim éraos-osgailte fa tréadó éaoraic ar maóaire réir ró-fairsings, go n-ár fágadar fear inisste sgéil beo ar an láthair sin dhoibh.

107. “Is beag an tairbhe óimhí iad sam a marbádó,” ar an Ríore Ór-armaic, “óir

is iad an muintir céadra ó éanfas comrac 'n-ár n-aġairó i mbáraé." "Ní hamhaird beas," ar Conán, "óir fainprió mise iad aноёт ḡ mā corruiġeann aon duine aca is é cípeas an t-uaetbás." Caiċio an aimsir mar sin sur ċuit an ordeé, ḡ do ġluais Conán go hairm-ġleasta go hionad an ēatxa ḡ do luig i meass an air. Nior v'fata do amħairó sin, an tan do ċonnaire an tréan-ċailleac as teatx pā'n ār, ḡ i armha ēiduġte ḡ buirot aici 'n-a láim, ḡ ē láh u'ioc slánuġte, ḡ tis stōċaċ 'n-a poċair, ḡ an tan ċáimis ċum an ēead fir do b'i marb, do ċuimil curu de'n tig do b'i 'san mbuuroéal dá béal, ḡ do preab 'n-a seasam, ḡ do ċuimil do'n dara fear ḡ mar sin do tós sī seisear de preib. Preabann Conán 'n-a seasam ḡ aħvuġairt, "A ġaillig meirġiġ mi-ssġiamais! ná tós aon duine eile tioħ sam, óir ní fäce mise aon duine dár marbas riam 'n-a ħeatxar aris ḡ ní maite liom a feiesmt ahois." Ní sġannraó ná eaqla do ġlac an ġaileac roimhe, aċċ a clarrēam a tarraxx amac ḡ a haġairó do tabairt ar Ċonán, ḡ do-rimmeadar comrac feiġ fulteac faobraq calma crōda croitħ-asmal com-uaibreaċ móir-béimeannaċ, ḡ do mēaduiġ an comlann ar Ċonán, ionnus go raib dá ċraoċaō go mór, ḡ an tan do moċuġiż an ġaileac sam do ċeilaġ a clarrēam ḡ a ssjat uaiċi, ḡ do rit ċum Conán ḡ do ruġi cruaro-ġreim fa n-a ċom air, ḡ do tós sī suas ar maoil a għualann ē, ḡ do

buail fa lár fúiti é, ⁊ do céanngail go cruaidh  
daimgean do-sgaointe €, ⁊ do éuir ar muim  
tumé dá stócaícaib é, ⁊ aonúbairt leis é  
éur fa'n rígs-céanngal dá phianad, ⁊ annsaím  
o'aircheoðuis sí an sluað uile.

108. Do ghuais an fiad-éanilleac cum an  
dúna ⁊ éuaid mar a raib Conán ⁊ aonúbairt  
leis, “ A Conám, atá sé ar do éumas féin  
fóirícm ort féin aonais ó'n móir-éigean i  
n-a bpuilir, dir is mise máthair ríos na tíre  
seo, ⁊ má pósann tusa mé Seobard tú  
t'anam, ⁊ mun a bpuil tú sásta leis sin,  
luigim fám' armaitb gaisgrír go dtiubrad  
bás anuasal duit.” Is amharc bí an  
éanilleac sam, bí trí hórlaighe in gae staire-  
fiacaill téi, ⁊ a pus foctaraí ag iompóid  
anuas ar a smisín, ⁊ a dá shúil sluigte trí  
hórlaighe siar 'n-a ceann ⁊ iao ag sír-sileadh  
braecaró ⁊ folá, ⁊ do bí ceicre hórlaighe ar  
fao in gae iongam dá raib uirci ⁊ do bí  
oireaduivn rígs-mileadh do énap i gclár a  
héadam, ⁊ oireadu corcáin do énap i gclár  
a hocta, ⁊ an toirt céadna roir a dá  
shlinneán, ⁊ do seasfaró móir-uiball ar gae  
ruibe dá folc garb slim ciar-ðub, ionnus  
gur b' aððar sgainnadar a feicsim.

109. Do labair Conán ⁊ is é aonúbairt :  
“ Dár mo briatár, a caillis gráonna, an bás  
is tarcaisnighe dár tuigeadh o'aon tumé  
riam, go mb' fearr liom a fulang ná do  
sainhail-se o' oilipéist diabhladré do pósadh,  
nó fós a beic te ráid ag fearraib ná mnáib

Éireann gur ceanglaó mé le sean-mártair ríos Oileán na mBeo." Annsam do labhair an cailleac go ceannsa le Conán ag atoubairc: "Má pósann tú mé a rígh-mile, muirfeadh mé an rí go n-a bhantraíct, ag déanfaoi ri thíot fém ar an oileán so." "Oá ndéantá rí ar an domhan díom," ar Conán, "ní hé amáin tú pósat, aict ni benn ag féacham ort." Annsam do stac buile ag oile an cailleac, ag tógaí Conán as an áit n-a raibh, ag do éuir fán rígh-éanagl níne é, mar a raibh gacé braon ag dul go enaím ann, ag an píos ag dul go croíde air, ionnus go raibh ag buitre go huatbásac mar tarbh buile.

110. Crío trácht do b' ionsgnaidh le muintir Conáin a phaid do bí sé gan teaíct, ag téid go háit an comhraithe ag comharcadair sur haitbeoibh an luict do marbhádar an lá romhe sin, ag smaoimh n-a n-aigseadh sur cailleac Conán. Aict éanna na fir do chuit teo an lá romhe sin, o'ionnisiúiseadar iad go calma an dara lá, ionnus sur traochádha teo ar an lácair sin iad, aict aon laoch amáin o'fiaduins Osgar ó clárdeamh Suill ag o'fiapruis de créad o'aictheoibh an slua. O'mnis an t-óglád surab i an cailleac o'aictheoibh iad. Do léigeadar uata é larsam, ag atoubairt Osgar go bpairpeadh fém an dara horóe sin doibh. Atoubairt Diarmait ag Soll go bpairfrois fém mar aon leis.

111. Gluaisito rómpa go lácair an éacá ag luigíodh i meass an áir, ag níor éian doibh

ann go dtáinig an cailleacé i a thíos stócaí, i níor léig Ossár do do tógsáil aict thíos an tan do éuaird 'n-a comhdáil, i ní sghannraíodh ná eagla do ghabh í, aict a clárdeamh a tarraingt, i a hagaird do tábairt ar Ossár, i rinneadar comrac feis fulteacáid píoreálma reacáim ró-ghomeacé, i biondar ar an leabharad sam aimsir iméan, ionnus go raibh an cailleacé dá claoi, go dtug Ossár bém cláróim dá hionnsaige, sur meas an ceann do buam dá colann de'n bhéim sin. Siúdeadh do tugs an cailleacé baoit-léim ar a cul, ionnus go ndeaícaro seaict gceimheanna de'n baoit-léim sin, i ó neartmáire na móir-bhéime sin sur túit an clárdeamh as a láimh cum talman ó Ossár, i an feadó do bí sé ag tógsáil an cláróim do rit an cailleacé cum siubail. Do marrb Diarmuid i Soll an dá stócaí i an bheirt d'aitheoibhuis an cailleacé, i mar connarcadar go raibh an cailleacé ag imteacáit do luas cos ó Ossár ritid 'n-a diaird, i ar mbeirt bóiú ró-dian uirthi 'san tóir do timcheall sí an tún faoi mar naic péadófar sí dul isteacáid ag a foigseacáit do biondar an laochraó Ó. Áinnsam do ghabh Soll 'n-a comme i an thíos eile 'n-a diaird, i ar oteagmáil ar a céile Ói péim i do Soll do fearaod gleo fulteacáid eatorca i comrac calma créacáit, fa mar do bí an cailleacé éuirpte énapaí, mactair rioghs línse na mBeo, i Soll mear-éalma mac Mórna.

112. An tan do móruis an cailleacé i

fém dá claoi as Soll, do'iompuis sí uaró ḡ  
 do léig sí i fém 'n-a réim ró-reacta, ḡ ní  
 fada do éuaird an tan do teangmuis Diarm-  
 aird ḡ Osgair uirtí, ḡ do sileadar i bheit  
 teanntuiscte aca, siðeadó o'éiris sí de léim  
 éadrom inneallta ionnus go ndeacaró sí  
 os ceann Diarmada ḡ Osgair tarsa amach  
 i bphad ar an bphaitcē, ḡ léig i fém ar siubal  
 go trois-éasgaird. Siðeadó o'fíll Diarmait  
 o Duibne uirtí go tapaird ḡ do lean ins an  
 tóir i ḡ an Craoiseac Óearc beartuiscte 'n-a  
 geal-dóir aige, ḡ tuis roga urcair de'n  
 tseis fuiti, sur éuir pad láimé laoic tóir  
 crann ḡ larann tré 'n-a croitde. Do  
 éuir an éantleac ar dtuitim di piaró-sgread  
 aisti ba clos ar fead an túna uile, ḡ do  
 baineadar a ceann tóir, ḡ éuireadar ar éuaille  
 é as doras an túna. Annsain triallaid tar  
 a n-ais éum a muintire ḡ tuisdar sgéala na  
 cailliúise óibh ḡ ba lutsgaireac iad ó na  
 sgéalaib sm.

113. Dála an rioğ, an uair do éuala  
 sgread na cailliúise, o'aitim gúrab marb do  
 bhi si, ḡ o'éiris as a leabaró ḡ do éuir  
 coméruimhniúsaib ar a sluaighai, ḡ do b' iomda  
 gaisgrídeac gálaeac ḡ laocé láróir lán-éalma  
 i ndún an rioğ an tan sam. Iomtusa  
 fiann nÉireann, ar an gcead amarc ve'n  
 lá ar n-a bárae tágadar i n-ásaird na  
 catrae, ḡ do biotar-san i n-inneall cata  
 rompa. Leis sm téir fiann Éireann ḡ an  
 ceatrár gaisgrídeac ón Uíbh Tóir do  
 támis leo ḡ an Rioire Ór-armae triocha ḡ

fuic mar do gheobadó fiolar tré ssgata colm, ⁊ ba samail le gairb-eas glóraí an tréan-ruatár tugsádar orca. Aict é ceana do b' é críoc an móir-gleo sam muna nroeaíeadar fear 'san aer suas nó síos i nroimhniú na talman, níor imteig neac' dhoibh, aict amáin an rí ⁊ beagán dá muintir do chuaró 'n-a raon maóma do'n tún ⁊ iadair seataoi an túnna orca pém. Réabaird ⁊ brisíodh Fiann Éireann ⁊ marbaird gae n-aon dá dtárla leo, nó go nroeaíeadar mar a ráibh an rí, ⁊ do briseadair an cró catá do b'í dá anacal, ⁊ tús Osgar siğe samhlae dá ionnsaige ⁊ iadann a dá láimh leabhair leán-arracta 'n-a címceall, sur buail pochtamh é ⁊ do éeangail go cruairó dochráoeac é. “Ná marb mé,” ar an rí, “⁊ gheoba tú cios ⁊ cám uaim feadó mo shaoisail, ⁊ m'ingean mar minaoi do'n Ridire Ór-armae.” “Lusgim-se fám’ armairb haisstíó,” ar Diarmait, “náe fágfaidh an áit seo go bprágo sa Conán.” “Oo gheobair,” ar an rí. Leis sin do chuireadó teactaire ar éeann Conáin ⁊ iar vteadéit i láthair do do ssgaoin Osgar de'n rí.

114. Is amharc do b'í Conán ⁊ é straointe spotta 'n-a éneadaib dearga ó'n gceangal nimh ⁊ a béal, a pluca ⁊ a smisín go leir polta ó stair-fiaclaiú na caillige. “Dar mo briatár,” ar Diarmait, “is oile a chuaró comhrcé na caillige duit, a Conáin, ⁊ is measa 'ná sam do chuaró a tocmharc duit, óir atá an béal itcte dhoit aici.” “Lusgim

í bpríomhaise m' arm," ar Conán, " muna  
mbeis mé pann tág ocráe san biaó san  
veoé, an teanga éuisleád éubairt an  
baot-éomrád sam le fionómair liom go  
noéanfainn a sracaó ḡa a réabao ḡas do  
béal amach, ḡa, a Diarmait na mban ba éora  
duit biaó nó veoé a tabairt éusam 'ná  
beit ag maordeam na caillige orm.'"  
Annsam tús Diarmait biaó ḡa veoé éinig,  
ḡa do éait Conán a sáit óib. "A Conán,"  
ar Diarmait, " is eneasdaé atá do béal ḡa is  
creimte atáir do pluca ḡa is móir an t-at  
atá it aghair, ḡa má 's iad pósá na caillige  
do créacáin mar sin tú is móir an tsearc  
do bí aici duit." "Na huitiile viombair  
orm," ar Conán, " aon tume tráctfas  
focal liom níos mó ar éomrac nó ar  
toémarc na caillige diablaróe, go noéanfad  
min-greamanna dá corp, ḡa mar an gceadna  
ná raeadr do éomrac le haon caillig go  
lá veirír mo saoġal uile."

115. Cró tráct do pósat ingean an ríos  
ḡa an Saingreac Ór-armae le céile, ḡa tús  
an ri seoroe ḡa maome ionrda uaiste ḡa móran  
éadála óib, ḡa v'ullmuig Fíann Éireann  
long lomnochtam éum triall go héirinn.  
Cró tráct ar mbeis óib ag għabbar ceata  
ag an rīs ḡa ag a muintir, tāmis sséala  
ċuċċa go kailb piaż ballaċ beann-ċorċra ar  
an bpritée ḡa strioc de jaċċ uile dat air,  
ḡa dherċa Óir air, ḡa ceitriex cosa airgħid paoi,  
ḡa surah ē bux xil-likka da bpraca sūl daonna  
o'awnirotib riġi. Tāmis an ri ḡa an laoċra

116. "Oo beannuitiseadair do i d'fiafruiseadair do cia an áit 'n-a rabhadair, nō cia ba triat nō ba tigearna air. "Atá," ar an mgean, "námaird tib-se, eadon Oillpíast na gCaistleán nDiamhair, .i. deirbhsíur lomnochtáin, i s i do bhi 'n-a fiaoth agairib-se dá fiaothaé do bhar meallaithe annso, i do éuir sí an ceo úd in bhar dtiméall éum síb do deasgáilt ó'n gscuro eile éum peille oraib, i ná tigíod isteacá i n-aon caisleán tioibh so, aict triallaird de luas cos as an áit seo." "Míor ghab easla ná anbprainne sinne riám," ar Ossar, "i atá de ro-méad ar dtartas go mb' fearr linn báis d'fagail 'ná a fulang níos sia." "Atáin dá fógra tib," ar sí, "ná blaisiú braon dá eudo tigé nō

beró siú ma aitreachas.” “ Ní féartoir an sséat a bheit níos measa,” ar Soll, “ óir muna bfaighim deoé gseobháorthu báis do’n tart.”

117. Aét ceana téiro isteacé do’n caisleán ḡ do bí cailleacé mó� meirgeacé rómpa istig, ḡ do éuir sí fáilte rómpa, ḡ adubairt leis an inéim dul ḡ deoé a tabairt éum na laoeraróe. “ Ní ciubhrad,” ar an inéan. “ Tigrí liom,” ar an cailleacé, “ éum an caisleáim seo amuis mar a bfuil an deoé.” Téiro siad léi iarsam, ḡ tús an cailleacé soiteacé de vís blasta éuca, ḡ iar n-ól na vísé do’n fear déréanac do éuiteadar a láma ó na guaillib vioób uile. Annsam do-rinne an cailleacé gáire ḡ d’fiafruiṣ vioób ciomus do biodaar. Do freagair Soll ḡ adubairt, “ Atámaord go tubaistead.” “ Beró siú níos measa,” ar sí, “ óir béalpao-sa báis grámeamail vís i n-éiric mo dearbrácar maití ḡ a mná do éuit liub, eaðón lomnochtán Stéibe RíFFE, ḡ níl de cairde agairb aét ar fad Conáin Íaoil do tabairt liom.”

118. Iarsam d’imteig an cailleacé uata do éis glais do éur orca, ḡ d’fág iad go tubaċt tubrónacé. Mar sam vóib go vtámis an inéan éuca, ḡ do éuir a ceann isteacé tré fumneois do bí ar an gcaisleán, ḡ d’fiafruiṣ vioób ciomus do biodaar. “ Atámaord go tréit lag,” do ráro Osgar, “ óir do éuiteadar na láma vinn.” “ Truaġ sam,” ar sí, “ laocrao com breagħ liub do

éuitim amhlaoibh, agus níl fágáil leis is go brát  
 díb san deoc o'fagán as corn na mbuaibh,  
 agus níl de chuirde agaibh acht Conán a thabairt  
 léi, agus ná mbeadh sluaig an domhain ag gában  
 de éclaróimibh uireáin ní Deargfaidh siad uireáin  
 san Sha Dearg Diarmada Uí Duibhne, ag  
 raibh sa go dtí an rí ag iarráidh an chuirn  
 an tan raibh an éailleac 'n-a crotáibh,  
 óir," ar sí, "éugas gráibh ró-mór do Ossgar  
 súl éonnaire mé riám é le méad a clú ag  
 a Shaisigrí, agus níos mó an tan éonnaire mé  
 amháin é, agus níl rí ná plait 'san domhan is  
 mó saróbreas 'ná mé, agus is leat-sa an  
 t-ionlán do, má gheobair liom mar mhaori, a  
 Ossgar." Do labhair Ossgar ag adubairt go  
 mburú i a rosga tar mhaorí an domhain.

119. An tan do éuaró an éailleac éum  
 suam, do éuaró an mhean agus a cumhal  
 comhdeacáta go tún ríos Oileáin na mBeo,  
 agus buailte ag an doras. O'fiafruig an  
 doirseoir cia b'ann. "Teachtaireacht atá  
 agamh ó Fiannaibh Éireann," ar sí. Do  
 léigeadh isteac iad do lathair an ríos agus na  
 maite eile do b'í tar éis teachta isteac an  
 tan do éuaró óiobh teagmáil le Fiannaibh  
 Éireann iar ndéanamh ionadó éuarduigthe  
 dá lorg, agus do b'iodar lán de lúctáir ó  
 sséal o'fagán uata. O'umiltuig an mhean  
 do, agus o'mnis gur bameadó na láma ó na  
 gualáibh o'Fiannaibh Éireann tré Óraoróeacáit  
 agus feill-beart deirbhiseatar lomnochtáin.  
 "Deas a ériofáim-se deo glór," ar Conán

Maoil, "bír ní Úamhíodís fir an domáin na Láma doe'n oítar úd." "Dá méid vo bódas asta," ar an mhéan, "vo bain aon cailleac amáin na Láma óidh uile, ⁊ dá mbeitheá-sa 'n-a bphoíair—" "Is beag m'iongantas a nois," ar Conán, "iad ag cailleamaint a láim, ⁊ fós dá gcailliudís a gcosá le dul vo comhrac le caillig."

120. Do ghab an rí ⁊ an laochrao a scularóthe catá umha, ⁊ dubairt le Conán teacht leo d'fóirícm a chara. Dubairt Conán ná račao le n-a marcam 1 n-aon áit i mbeao cailleac. "Is fada gurab iad-san d'fágfaó tusa i ngéibheann gan fóirícm ort," ar an Rioire Dub, "⁊ tar linne a nois sul tioctas an cailleac fao' óail, bír is cirte óuit-se fóirícm orta 'ná óúinne, mórmór ó bímis ag congnam leat."

"Dár mo briathar," ar Conán, "ní beag liom m'fogseáct dí, ⁊ ní peirroe síbse dul ann, bír ó buiaró sí orta súd, is deimín ná buairopao sluaig an domáin uircí, ⁊ má tá síbse gan céill ní haobhar sam go mbéinn-se ainchiaró."

121. Crío trácht do triall an rí ⁊ na ridirí eile i gcuimdeacáin na hInisime, ⁊ beirro an corn leo, ⁊ iar roctam an caisleáin doibh brisid ⁊ réabard na doirse, ⁊ tuig an mhéan deoc d'fiannaib Éireann as an gcorn, ⁊ do ceangladaar a láma dá n-ghuaillib comh maic ⁊ do bhiadar riain. Do phós Osgar an mhéan ⁊ d'fiapruis dí cé hí pém. "Atá, mhéan do ríg loélim mise,"

ar sí, “*Is é tós na caisteáin seo* *et cùs*  
*sé a raibh d'ór* *et d'airgead* *et de shéoradh*  
*uaiste eile aige i dtuaisceart ionta òamh-sa,*  
*et a gcuram ar an gcaillig, mar is i d'oil é*  
*fóm, et níl tigearna fa'n domhan nac b'fuit*  
*a dhol de spré ann.*”

122. D'ÉIRÍS AN CAILLEAC SO MOCH AR MARDIN, ÓIR DO B'FADA LÉI SAN CONÁN A BEIT AICI, ET AR B'FÉACAM AMAC ÓI DO CONNAIRE SÍ DOIRSE AN CAISTEÁIN UILE RÉABTA, ET FIANN ÉIREANN 'N-A SEASAMH ANN, ET AN INGEAN 'N-A B'RÓCAIR. D'FILL ISTEAC ET DO CUIR A CULARÓ CATÁ UIMPI ET TÁINIS D'IONNSAIGE NA FÉINNE. AN TAN DO CONNAIRE AN INGEAN AN OILL-PIAST CAILLIGE AS DÉANAMH UIRTEI DO SGREAO ET ADUBAIRT, “*A Diarmato uí Óuibhne, muna muirbhír túa an cailleac atámaoibh uile caillte.*” DO BOS ET DO BEARTUÍS DIARMATO AN CRAOISEAC DEARG, ET CUIS ROIGH URCAIR ÓI D'IONNSAIGE NA CAILLIGE SO INDEACARÓ TRÉ N-A CLÍAB SO CRORÓE. “*A Dé uá n-a Órami,*” AR AN CAILLEAC, “*is maireas dár bain an t-urcar sam, óir is i seo stéas Óarmada illi Óuibhne trasna mo cléib.*” “*Is i céann,*” AR DIARMATO, “*Maiseadó,*” AR SÍ, “*muna mbeadh an t-urcar sam, do bampinn na cinn tibh uile;*” ET IAR RÁDH NA B'RÓCAL SAM DO CUINT AN T-ANAM AISTI. DO PREAB OSSAR I GCOINNE NA LINNSEME ET DO BÓS SO DIL ET SO DIOERA Í, ET AN FIANN UILE MAR AN GCEADNA.

123. DÁLA CONÁIN IAR N-IMTHESÉT DO'N RÍS ET DO NA LAOCAIBH DO BÍ I N-A FARRAÓ AS

an tún o' ionnsaige Fíann nÉireann, do  
 ghab uamhan ḡeasla roimh an gcaillig é,  
 mar do chualaró go raibh sí ag brat ar  
 teacht fa n-a dán, atubairt nár dion do  
 beit i n-aon áit de'n ríogaet sam, ḡe  
 atubairt le Corc Leathan-armae ḡe le  
 Dáire Laoé-armae, thíos de taoiseachait  
 teaghlais an ríos, dul leis cum na luinge.  
 Do freagradaír sam ḡe piafriúiseadair de  
 creao an fáid a raibh sé ag dul cum na  
 luinge an t-am san oíróe. O'mnis  
 Conán doibh gurab le heagla ḡe ag teicéad  
 roimh an gcaillig Óiblairde sm do bí sé, ḡe  
 naé staofta go raibh sé go hÉirinn. "Ná  
 fanfaró tú leis an gcurio eile deo  
 curioeactam?" ar cás. "Ní fanfaró," ar  
 Conán, "óir atáim deimneac go bpuilid sm  
 iar n-a marbaó leis an gcaillig, ḡe so  
 mberó sí annso san moill cum mise do  
 marbaó mar an gceadma, ḡe is briathar  
 Óamh-sa ná beró mé pém le fágáil aici."  
 "Is cirte óuit dul o'fóirítm do muintire,"  
 ar iad, "ḡe rácam-ne leat." "Is péidir  
 lib-se dul ann," ar Conán, "má's mait  
 lib pém, aict is deimneac ná raibh-sa  
 níos foigse ná so b' go bruinne an bráta."

124. Leis sm do ghluais Conán amach, ḡe  
 do lean an thíos taoiseac é, ḡe ag gábháil  
 immeall na páitche óibh do bí liag móir cloiche  
 'n-a seasam ar a ceann ann rómpá, ḡe ar  
 a feicsim do Conán do ghab uamhan móir é,  
 óir do shaoril gur b' i an éalitheac do bí  
 ann, ḡe do rit cum siubail go tréan-látoir

i luas na Sáointe Slan-fuaire. Do leanadar na gaisiúidí é i San breit aca ar teast suas leis, aét amáin go rabadair i n-ionad radaire do, i d'eo b'i Conán deimneacé sur b'i an cailleacé do b'i 'n-a Óriaró, i d'eo b'iodar dá leanamaint éoróe go mdeacáró sé as a radaarc isteacé i ndiomhair coille a raib céad mile i n-a þeo i nior b'férdir leo radaarc o'fagán air ó sm ale, i d'filleadar na gaisiúidí tar a n-ais do'n dún.

125. Dála an ríos é i na píinne o'fanadar i ndún na caillige an oróe sm i an lá 'n-a Óriaró, i ní raib rí na tísearna 'san domhan ag a raib oiread saróbris i d'eo b'i i ndún na caillige. Cró trácht do éuadar tar a n-ais go dún an ríos, i d'eo hinnseadh turus Conám d'oirb, i s mór an gcreann i an cuideacáta do rinneadar de'n uaimh sam do glac Conán roim an scarraig. Aét éasca éireadar an t-ór i na séada éagsamla eile do b'i i ndún na caillige i luings lomnochtáin, i ní raib moill orta san gluaiseacáit aét ar feadh Conám o'fagán i b'iodar mar sm go ceann seactmáine, i daomha gac aon lá ar lorg Conám, go noubairt an rí fa deireadh, "Is baoghal liom," ar sé, "gurab é patacá na Cairrge Duibhe do teangmuis leis, i má's é, cuiridh var súil te."

126. O'fiafruís Ossar de cé an sórt dumha an t-aicteach sam. "Atá," ar an rí, "patacé mór reamar-chnámaí, comhuijsas

'san gcarrais tuib i sceart-lár na conne  
diamaire. Atá trois i fíche ar soirde  
ann, i an oiread eile ar a leicead, i ní  
hioncónraic Laoé 'san Domhan leis, i an  
earra is mó 'san scoill do tairngeocad  
as a phréamháib é te neart a láimhe, i tuiginn  
cuairt na críche seo uair 'san mbliadhain,  
i níl duine ná beathádaé dá orteangmann  
leis ná beireann cumhachtail." "Luisim-se  
fam' armaitb Gaisír," ar Ossar, "ná  
raéad go héirinn go brád nó go dtuitphit  
sé liom, nō mé leis."

127. Annsan do gluaiseadar i dtóráidé  
eacét Conáim, an t-oícheар fíminide i an  
ceathair ríordáin ó'n Domhan Toir, i gábhaoi  
umpa a scularóthe catá, i téar o'ionnsaighe  
na coille i do éuir an rí eolairóthe leo, i  
timéall meadóim lae ránghadar tosaé na  
coille, i is mall an imteacét do-ghníos le  
tiuiseacét i doirceacét na coille diamaire sin,  
go dtáimis deireadh lae orca, i do éonnarc-  
adar sgaot de mhucaib piadáine i caitro a  
steaigha leo i marbair trí tuirc i do-  
rinnadar more mór temeo i éuireadar  
ar trí bearaidh cruaib-coille le taobh na  
temeo iad, i an tan ba rosta iad  
o'iteadar a sáic Óib i codladar go  
marom. Dá lá déag ar an moí sam dób  
as tóráidéacét Conáim, i ar n-éirghe  
gréime an treas lá déag do éonnarcadar  
an carraig ceann-tub urgráonna éomh tub  
leis an ngual as éirghe i n-aonphéad leis  
an aer. O'mnis an t-eolairde dób go raibh

an éarrais sin polamh fúintí, & surab ann do éomhúis an fáctac.

128. Aicté ceann a támghadair go bun na cairrge urshráimne sin, & níor b'fada go scualadair uall-gháir mór inniu, & o'aitníseadar sur b'i uall Conáin i, & leis sin do luathuigeadar cum na hárte, & ar otheacht i bpolgseacht urcair steighe do'n doras do connarcadair Conán ag gearraod connacht cum teimeadó, & mácair an fáctais 'n-a seasamh taobh leis, & an uair ná taitníseadh léi mar do gearraod Conán an connacht do buaileadh buille de córda cruarach énáibh tarsna an doroma & na slinneán air, & do éuireadh Conán uall mór as le gach buille & o'fheacach go truagh ar an gcaillig. Do glac fears mór Diarmait iar bpeicim smaecta na caillige ar Conán, óir do b'ionnmáin le Diarmait Conán, & éis urcar do'n gá dears v'ionnsaighe na caillige le hiomlán a nirt sur éuir tré n-a croitde i, & do tuit sí marbh ar an lácair sin.

129. An tan do tuit an éailleac do tós Conán a ceann & o'fheac 'n-a tímcheall & do connairec Fiann Éireann & do rit rá n-ionnsaighe & do phós go vil & go diochra iad. Annsam do labair Diarmait & is é aonbhairt : "A Conáin," ar sé, "measaim na cí bpuil sgaramaint agat le comhrac na scailleac, & iad uile ag treisiusadh ort." "Léig tart an searbh-comhrádó sam, & mina mbeadh go bpuilim-se fann breoite & san m'arm gaisiúnach agam do-béarfao do

é croitde vioit ann ; ⁊ ba córa duit, uamhan a  
beit̄ ort roim̄ an atád̄ atá annso, ⁊ cionnus  
tiocpað leat a marbáð, ná beit̄ as tráct̄  
ar an láim̄ láidir atá cailleacá do déanam̄  
orm-sa, ⁊ mun a marb̄tar an t-atád̄ sul  
tiocpas sé i scóir cata, muirb̄pró seisean  
sib̄ uile.”

130. “Innis dúinn a Conám,” ar Soll,  
“cionnus do éamis tú cum an atais.”  
“Atá,” ar Conán, “an uair d’imis an rí  
⁊ na gaisgríos do bar n-ionnsaiḡe go  
caisleán deirb̄seacraí lomnoctáin, do glac  
uamhan ⁊ sgannrað móré nié roim̄ an gcaillis,  
óir do tuigead̄ dám nár dion aon áit ’san  
ríoiḡact̄ dám. Annsam̄ gabaim m’arm gais-  
gríó umiam ⁊ o’iarras ar dís taoiseac̄ teag-  
laiḡ an ríos̄ teac̄t̄ dom̄ comhdeac̄t̄ gus an  
lumis mar do b̄i an oróce ann, ⁊ d’innseas  
dóib̄ go racáinn go héirim̄, ⁊ as gabáil  
tríó an bpait̄ce dám comhaire mé deirb̄siúr  
lomnoctáin ar an bpait̄ce ⁊ do glac eagla  
mé roimpi ⁊ do ríteas cum siubail tar  
máoilinn cnoc ⁊ gleann ⁊ an cailleac̄ as rit̄  
im̄ Óriaró ⁊ do tuigeti dám gac̄ tráct̄ go  
mbeinn ar láim̄ aici, ⁊ gac̄ aon liú dears̄ im̄  
Óriaró aici as búirfead̄ ⁊ as glaoðað orm.

131. “Míor éian dám ar an otréim-rit̄  
sm̄ sur seolað isteac̄ ’san gcoill seo mé,  
⁊ do b̄i mé ar an otréan-gluaiseac̄t̄ sam̄  
ar fead̄ seac̄t̄ lá go n-oróce gan biad̄ gan  
codlað gan suamhneas, ⁊ an cailleac̄ im̄  
Óriaró, ⁊ iar oteac̄t̄ na horóce an seac̄t̄máð  
lá do tuiteas cum talman ⁊ gan cumas

agam tul níos sia, gan bríg i gcois ná i lámh liom, ⁊ muna mbeadh mo éalaró gaisseirí beit orm ní beath greim le céile óiom, ó sgealcaib ⁊ ó aéramh na coille. Aét éanna do buaileas mo Óruim le bun crann ⁊ tarrans mé mo élardeamh amach éum comraic do tabairt do'n éailis, tar liom, do b'í im Óriaró, ⁊ an uair ná táinig sí éugam do bameas aðbar boite ⁊ dorinneas teme ⁊ o'mhígeas annsam ag féacain piabais ar bit, ⁊ ní fada éuair mé an tan do teangmuis sgaot de mucaini piabame liom, ⁊ caitreas urcar sleise fúta; ⁊ marbas muc de'n urcar sam, ⁊ do rugas éum na temeado i ⁊ do éuireas rá rostaod i, ⁊ an tan do b'í sí rosta o'iteas mo sháit Ó.

132. “ Annsam do éuair mé éum suam ⁊ níor d'úisíb mé go maidin iar n-a báraí, ⁊ iar müsslaod Óam is é áit i rabhas ná 'san gearrais úto ; óir do ghab an fatac éugam am éigin de'n oíoch, an fesò do b'ios im éodlaod, ⁊ tuig leis éum na cairrge seo mé. Annsam adubairt an fatac go rabhas móir láidir gearb-énámaí ⁊ sur fada b'í sé ar lorg mo leiterte ⁊ sur meas sé sur maic an fear tempead do déanfaimh, ⁊ do éuir ag gearraod aðmaird mé éum temeado, ⁊ a mácair 'n-a maor orm, ⁊ an uair ná taitnígead léi mar do gearramh é, do buaileadh buille de córda éruair ó énáibe orm ionnus go saoilinn go ngearrfaod go cnámh mé.” Do

úam Conán a chuit éadais t'oe annsam, t' do taisbeán é p'ém d'óib, ḡ ní rai'b órlacé d'á corp gan a beit duib gorm ó rian an córda, ḡ a chuit feola ag lobad - ag bréanad ó gnáth-bualad na caillié. "Dár do láim, a Conám," ar Diarmait, "an cailleac is ciontaeč tusa beit ins na riochtai'b smi is suaimheasač atá sí, óir níor corrui's sí ó'n bpaitéče ó smi ḡ ní corrócaitó so scasfai't tú arís do'n paitéče." "Is beag a creidim d'eo slón," ar Conán, "óir do bí sí ag rit - ag glaoðač orm."

133. Iar sam t'innis Goll do sur b' liag na mbeann do bí mar cailleac aige, ḡ surab iad t'ís taoiseac an ríos do bí ag glaoðač air, ḡ t'innis do mar an scéadna sac ar éiris d'óib p'ém ḡ mar do marrb Diarmait deirbhsíur Lomnoctáin. Iar sam do shab náire ró-mór Conán ḡ do b'pearr leis a báis 'ná a beata.

134. Aict ceana níor cian d'óib ar na hiomráiötib smi an tan connarcadar an t-ačač armča ériogče ḡ clairdeam t'ís láim aige ḡ do bruitpíre mart nó tore i ndorn-clađ an clairdím smi, ḡ do bí mar an scéadna stleag mór crann-ráimair čača aige n'a raib thíceall thíse laoc a hiomčar, ḡ do támis d'á n-ionnsaigé ar an ortušađ sam. Do labhair Conán ḡ adubairt, "A Diarmait ui Óuibne," ar sé, "muna dtige leat-sa an t-ačač do marrbađ sul do tig dár lácair ní léigpri sé duine agamn beo as an ionad

so, ná tā mbeart sluaſ na críce in bár  
bpoċair."

135. Annſain ſluais Diarmait de  
coisċemis troiſ-éasgarde tā ionnsaiſe,  
⁊ ar a feicsint sin do'n aṭac do ċuir aon  
ġām ammām briste cata as, ionnus gurab  
iongantač ná deaċadar i ngealtač nō  
i dtām-néalaib báis o ū ġeimeannai'b na  
ġenoc ⁊ na ngleann 'n-a dtimċeall, ⁊ leis  
sin tuġ an vis sin rian urċair tā sleaġai'b  
po ċorpaib a ċeile, ionnus nár mō blaotom  
ċoġriġe 'ná an toram do-rinneadar as  
briseat ⁊ as réabat an aeoir rompa.  
Gr̄deaò tuġ Diarmait baoit-léim éadtröm  
o tħaliñ, ionnus go ndeċairob reaṁair sleaġ  
an aṭaġi ⁊ leat-taob seċċa, gr̄deaò do ċuad  
sleaġ Diarmata mar ba għnati leis trés an  
aṭac o uċt go formha gur tuit an conablac  
mark or an l-ċedair. Léimeann Diarmait tā  
ionnsaiſe ⁊ tuġ bēim dioġla tā ċlarċeum  
'san muimēal vō, gur ssar a ċeann o n-a  
ċolam leis an mbuille sin.

136. Iomċusa Diarmata ⁊ a muixitire  
ſluaiseadar rómpa o'éis an ġnioma sam,  
⁊ ni haixristear sgħajja orċa go rāngadar  
faċċe tħuna an riogħ; ⁊ ar ndeanam or an  
scarraġiż idu, do ċuir Conán le bániċe  
⁊ sealtaċċas, adubbairt Diarmait, "A  
Conám, is amħlaro is cōir tħuit-se a tħeana  
anois, sásam a bant de'n cailliegs a ċuir  
tú ċum reaċa o'n áit seo, i n-éiric għad  
doċċair ⁊ oċrais tā bfuarais as  
imċeċet tré ċoċċiċi diaġi tiegħi, ⁊ fós i

n-éiric t'fola ḡ t'fóla a bheit lobta ar do chnámaib." An uair do éuala Conán trácht ar an gcailliș, tuis cruth mait ar éagcruth ḡ támh agairdeana a bháis dá ionnsaíse. "Créad sm ort, a Conáin?" ar Diarmaro; "ba ódhs liom go bpuilidh saoite an bháis ag teacht ort." "A Diarmaro," ar Conán, "sábhail mé ó'n gcailliș, ḡ beró mé do dhréir in gac níodh is mait leat go lá mo bháis." "Siubhail liom-sa a nois," ar Diarmaro, "ḡ congeobadh an cailleac ḫuit go ssriosaird tú le clardeamh a bpuil o'fheoil ar a chnámaib d'oi amach." "Do b'fherdir sur cailleamhaint orm do déanfa a Diarmaro" ar Conán. "Luisim fám armáibh gaisistí ná caillpead" ar Diarmaro; "ḡ a Conáin," ar sé, "ar cailleas riám ort?"

137. "Ubor cailliș," ar Conán. Iar sain do gluais Diarmaro roimhe ḡ Conán ag imteacht go mall leasg trom-aigseantach n-a Óaird, ḡ iar rochtam na cloiche do Diarmaro a duibhaint le Conán éiric mait do baint de'n cailliș do cuir le baois ḡ sealtácas é. "A Diarmaro na mban," ar Conán, "is mairg mátar a rug tú ḡ is mairg bean do altrom tú, ḡ luisim fám armáibh gaisistí surab tusa an céad duine a mbainfead éiric de, i ndioigail a bpuaras d'ansóis go utrásta:"—Iar n-a rádó sain tuis buille faobhrach dá clardeamh cum Diarmada. Do tós Diarmaro a sgiat i n-aigaird an buille, ionnus ná rámh do

Conán dočar ná tioſbáil a tóéanamh do. Tugann Conán an dara buille ⁊ do rit Diarmait cùm siubail ⁊ do lean Conán é. Tógaíodh eacád gáire ponamairde fa Conán. O'iompriúis Conán ó Diarmait ⁊ tuig aghaird orcaí sain. Sgáipidh sin uile ar feadh an mhaċaire, ⁊ do érom Conán ag buirfeadh le confaidh buille, ⁊ do bí ar an aiste sin go dtáinig Soll ⁊ Ossar ⁊ sur éuireadair cùm suamhnis é, ⁊ rimneadar sioč idir é féim ⁊ Diarmait.

138. Iar sam téiro cùm an túma, ⁊ do támás an rí ⁊ sluaġ an túma 'n-a gcomme ⁊ 'na gcomhdáil, ⁊ fearrardh fior-ċaomh fáilte rómpa, ⁊ is móir an lúċċáir do bí ar sluaġ-saiib na críce uile tré báis an aċċaġ, óir is iomda tioſbáil do-ġniordh sé tóib, óir do tuġađu cuairt na riogaċta uair 'san mbliedain ⁊ do unctionar leis an méid ġarnéise tā oteangħid leis, ⁊ tuġađu dears-ár na críce go hulte.

139. Dala Ċonán, do b'ēigean do luighe ar a leabar, óir do bí sé créaċtmusgħe go hiomarċaċ ēo commeasgar na scailleac. Do tuġađu liaiġ an riogħ ċuighe, ⁊ do b'ēigean urmòr a ċuor peola a għarrar idhe amac, ⁊ do b'fada go raib sé lejseasta, akt o'fan an ċuor eile ve'n fémmin leis, óir ar maiteas na crūinne ni raċċardis a-baile san Conán a tabaixt leō. Għideu, ni tioċfađ Conán go hēirinn ċorċċe leō go otuġadwar uile briċċra ⁊ mionna do ná trāċċ-paċċis i nēirinn ar a eaċċtra leis na

cailleacáib Cír trácht, do ghléasadar fiann Éireann iad fénim cum a dturais do cur díob, ag ceileabhráid do'n Rísh ag tadh teaghlach ag ba dubaic dubhrónaíc do bhi an rí i ndiarió na Féinne, óir níor ceangadh leis riám curteacáta ba gGreannmáire ag ba suairce 'ná iad

140. Acht céana, do ghlúaiseadar cum an éamain, agus gabáil tar liais na mbeann dóibh do phéacádar ar a céile ag do-rinneadar gáire. "Luisim fám armaitibh gaisseach," ar Conán, "muna mbeadh méid m' an bháinne, ag gán mé im lán-neart fós tar éis ar cailleas dem éirdi folá ag feóla, go dtiubhráinn cùis ghuil ag gártach caoi ag ucláin daonibh i n-ionad an gáire; ag ó fhuaras fios bár miosgaise ag bár nhorocaisiúr, caspao arís do'n dún tar m'aistí ag ní raibh go hÉirimn go bráct," — ag doiompuis uata ag do rit tar 'aist do'n dún. Do lean Goll ag Osgar ag Diarmuid é, ag tugsádar minna ag móir-briathra do ná tráchtáilfáis aon focal i nÉirimn éiríodh ar aon ní dár imnísh air. Annsain t'sontuig Conán dul leó, ag téid ar bord lumhse ag seobláid go nuigé an t-Oileán Doillibh, mar ar phás Diarmuid a bean, ag beireann leis i fénim ag sainbhreas caisleáim lomnochtáin ar bord ag phágaird slán ag beannaíct ag rísh an Oileáin Doillibh, ag beirid an níodh céadna uata, ag ní haitristear sgéala orta gur gábhádar euan ag calao-port i gcuain mórlongach lumhais ag fhuaradar fiann ag an fiann

RÓMPA ANN, ÓIR DO BÍ 'FÍOS ACA DO RÉIR NA  
FÁISTIME AN LÁ ČIOCFAROI'S I VTÍR ANN.

141. TRIALLAID 'N-A GCOINNE ḡ 'N-A GCOM-  
ÓIL, ḡ PÓSARO SO DIL ḡ SO DIOCRA IAD ḡ  
D'FIAFRUI'S FIONN CIA AN DÁ RÍOSHAM SIN  
TUĞADAR LEÓ. O'INNIS CONÁN DO SURAB I  
INGEAN RÍOS LOCLANN DO BÍ AS OSSAR ḡ  
INGEAN RÍOS AN OILEÁIN DOIUBTE BÍ AS  
DIARMARD. "DAR DO LÁIMH, A CONÁIM," AR  
FIOMM, "NÍ SAN SEÓR DO TÁNGAIS-SE FÉIN,  
ÓIR IS DEAS AN CAIPÍN SIN ORT." DO TÓS AN  
FIAMH UILE SÁIR MAGAID FA CONÁN, ḡ LEIS  
SIN DO SÁB FEARS MÓR É, ḡ DO GLUAI'S CUM  
SIUBAIL D'N BHFÉINN, SO NÁR SÁB LEÓ D'N LÁ  
SAIN SO LÁ A BÁIS AR SÍLÁB CÁLLAMHNE; ḡ AR  
SON NA CÓDA EILE TE'N FÉINN, NÍ MÓR A  
CÓDЛАДAR AN OÍOCHE SIN LEAT AR LEAT, ACÉT  
OSSAR AS SGÉALARDEACHT AR SÁC AR IMTÍS  
ORTA D' SGARADAR LEÓ, ḡ DO CUIRFEADÓ SÉ  
IONGANTAS AR AON DRUIMNS ACÉT AR FIANNAI'B  
ÉIREANN.

142. ACÉT CÉANA IS FUATHMAR FEARSAC DO  
BÍ CONÁN D'OSSAR TRÉ VEIT AS SGÉALARDEACHT  
AIR FÉIN ḡ AR NA CAILLEACAI'B TAR ÉIS AN  
SGEALLAMHA DO-RINNE SÉ FÉIN ḡ AN ÉURO EILE  
DÁ CUIDEACHTAM DO A BRISEADÓ; ḡ NIOR  
B'FEARR LEIS A BEATA 'NÁ A BÁS, ḡ DO SMAOIIN  
SÉ MA AIGNEADÓ FÉIN NÁ RAIB AON TSUAIMHNEAS  
AIGE LE FAIGHAIL I ÚIFIANNARDEACHT AS SAM SUAS  
SO BRÁT. DO MEAS SÉ SAN IMTEACHT SO  
NIOCFAÐ SÉ A FEARS AR ÉURO ÉIGIN TE'N  
FÉINN; ḡ DO CAITÉADAR AN AIMSLIR MAR SIN  
SO CEANN SEACTMÁIME, ḡ SÁC ÁRD 'N-A NGEOBÚ

Conán do bhiodh gád n-aon as ssiúise agus fionamhaoi faoi. D'éist sé leó nár sur ceapadh lá airíte cum fiaothais agus seilge le Fionn sa Shliab Daoi an Ríos; agus ar sreatád agus sraonád na seilge sin leó, atubairt curio d'ógsaibh baoit-céilleadh na Féinne le Conán go raibh cailleac na Dhuinne Duirbe armtha érioghte rómha 'san ngleann agus go mbagrann sí ár sluaig agus duit daoine do cabairt ar seaict gceataibh na nGnáct-Féinne.

143. An tan do chuala Conán sain d'aitim sé sur chuirge féin do bhiotar, agus agairt orca go fiochmar boirb-neartmhar tréan-láidir, agus níor shuir de'n ruatkar sain sur marbh seaict gcead de'n Féinn. Is ar sain do triall roimhe i n-aitíorrá gáda conaire go ráitis lúimneac, agus stádat leis go ráitis an tún aoiúnna seaict mile ó lúimneac amach mar a raibh Aonghus na Caírrge, agus do chomhuis annsain i bpocáir Aonghus ar feadh seaictmáime, agus do cabairt aer agus aoiúnneas na haité sin leis, óir ní raibh i nÉirinn fá'n am sam aon áit ba breasgá aoiúnne 'ná é. Agus tá méid an gheann do glac Conán do'n áit, is mó 'ná sam go mór an gheann do glac sé do mnaoi Aonghus. Aict ceana lá dár éiriagóil Aonghus agus Conán amach ar an bpaitéice aoiúnna aeráis do bhrí ar an taobh teas de'n tún, atubairt Conán, "Aonghus, ní mór duit ceachtar tá cumhse a cabairt damais a nois." "Créadu iad sain?" ar Aonghus. "Atá," ar Conán, "do tún

γ το ψεαν το ταβαιρτ θαη νο κομραε  
δοιν-ψιρ."

144. Αουβαιρτ Αονγκος ναρ ταιστεατ αν  
ταλανι τρομ-ψοταε οντο λαοε να τοιυθραδ  
σε ρεμ α ψεαν να α θυν αρ εαγλα α λαμη,  
" Δετ," αρ σε, " τα νειρεαθ λαε ανη ανοι,  
γ το-ψεαρψαο κομραε i μβαραε θυιτ."  
Αννσαιν τερο σιαο το'ν θυν γ το ψοταδαρ  
αν οροε σιν, γ i μοε να μαρονε αρ η-α  
βαραε το ψαβαδαρ υμπα α ψευλαροε εατα γ  
ερυαθ-κομραι, γ τερο σιαο αρ αν ψεατηε  
ψροψλαις ψφεαρ-υαμε αμαε. Αννσαιν  
το'ιοννυιψεαδαρ α εειλε μαρ να τοιμαν  
λονναεα λυατ-ψεαργαε, νο μαρ να ταρθ  
νυμ-εαγλαε, νο μαρ να ταρθ ψοιμψαθαλα  
τροδα. Το-ριννεαδαρ κομραε  
φεις φυιτεαε ψαοραε κομνεαρτμαρ καλμα  
εροθεαμαιλ κομ-υαιθρεαε ροιμμεαρ ρεατ-  
μαρ ρο-ψομεαε βονη-μαλλ βασ-λυατ βειμε-  
ανναε λαμη-ψεαρς λαιδοιρ λυατ-ψομεαε. Κρο  
τραετ ψο βιοδαρ αρ αν ψεομψαργαιντ σιν  
αγ ψεαρραδ ψορψ α εειλε ψο ειονν  
τρι λα γ τεθρα οροε ψαν ψοψαδ ψαν συαν  
ψαν κομναιρε, γ αγ ειρζε ψρεμε αν εεα-  
ραμαι λα το τυς Κοναν τρεας-βειμ κομ-  
νεαρτμαρ ψγριος-ψαοραε ψυμ Αονγκοις, ψυρ  
τειψ α εεανι να ψαομ-ψολαμη, γ το βι σε  
ρεμ ψο εεαθαε ψρεαταε ψρο-λεομτε ταρ  
εις αν κομραι ερυαιρο σιν, γ βι ψεαν Αονγκοις  
αγ ψεαθαε αν κομραι αρ ψεαθ να ψαμψιρε  
σιν ψαν διαθ ψαν ψοψαδ ψαν συαν, γ ταμις  
σι os ειονν Αονγκοις να ψαομεαθ.

145. " Λειγ τον νασρα νο τον θυρον,"

ar Conán, "Sáib liom féin feasta." "Ní  
šeobao-sa leo leitíeo te bodaé coirtiúte  
éanáim-reasmar trom-éannaé tuaisgeartasé  
leim saoñsal," ar sí, "is gearr an cárde  
atá agat nō go scailifir do éann féin i  
n-éiric éinn Aonghus." Agus iar n-a ráó  
sam do gluais sí cum siubail ḡníor stao  
ḡníor comhuiġ nō go rámuis go dtí  
Gruagac an Carráim bí mile siar ó sruth  
na Máige, eadón Dearbhátaír Aonghus na  
Cairrge, ḡníor innis do toiss ḡníor fát a turuise.  
Annsam do mórdois ná caitpeadó aon għreim  
bíb ná vige go mbainpeadó a éann de  
Conán i n-éiric a éinn do baint o'Aonghus,  
ḡníor moċċ lse ar n-a bárač do sáib uime a  
ċularid cata ḡħruaġ-ċomraic, ḡníor  
roimme i n-atiġiorrha għadha conaire ḡníor  
vireac għadha caomh-eolais, ḡħan bean mar an  
għċedda mar aon leis, ḡníor comhuiġseadár  
nō go rangopardar an tħun aoiħmn, ḡníor  
an Gruagac a ssjat go lonn loisgħneac, ḡníor  
v'iarr comrac ar Conán ḡħixx oħra  
é go mear-lārdir tréan-ċalma, ḡħidu  
erioċ an comraic sur baint Conán a éann  
de'n għruagac, ḡħadha komma ordeas Conán an  
għniex sam i bixxandha ċaċċ.

146. Ciò tráċet ní raib aon lá go cionn  
blixaona n-a v'ċiari smi ná raib comrac nua  
ar Conán as cararo Aonghus ḡas a  
muixntir, ḡníor baint Conán na cinn vioċċ  
uile, ionnus go rabbaðar tri ċeato trī p'ficeo  
ḡníor cinn ċurađ ḡħadha cait-miela aige ar

bearaib iarainn tmeall balla an duna,  
 ionnas go mdeacaró tuaraisg Conáin ar  
 feadó na Riochta go foirleathan, ⁊ go  
 mb' eigean dób éirge suas de, óir do  
 bhoiō eagla ar gac aon duine romhe.

147. Iomtusa mná Aonghus, an uair nár  
 b'fherdir léi aon duine o'fagail do buaró-  
 feadó ar Conán, táinig sí dā ionnsaigé, ⁊  
 aduibairt sí ná mairfeadó sí aon tamall as  
 an áit sin i ruadhó i fém ⁊ a hatair rompi,  
 ⁊ go ngeobadó sí leis dā mbuodh maité leis.  
 Aduibairt Conán go mbuodh maité, óir do b'i  
 sé i ngrádó léi go ró-mór, ⁊ do bhoibar go  
 soilbhir sítéoilte as sam suas i bfochair a  
 céile, go rug sí triúr mac óó, do b'i ar  
 laocheibh láiore cróda an domain ⁊ o'fan  
 Conán annsam go bhuairbás, ⁊ surhadaic-  
 eadó ar an bpratce atá ar an otaobh tian  
 oe'n dún é, ⁊ ó'n dún sam, ⁊ ó'n gcomharde  
 oo-rinne Conán ann, ⁊ a cur ann, do goirtí  
 Ráit Conáin de, eaðón an áit ar a dtugtar  
 Ráit Conáin inmian

CRÍOC.



tacar 25

met all day a lot of moles or a mole host  
in gaits-p, Ponda Ma Langha., ST VIII, 1930